

ЮБИЛЕЕНЪ
ПЛЪВЕНСКИЯ ОБ

БРОЙ НА
ЩИНСКИ ВЕСТНИКЪ

3
Б 168
У

3

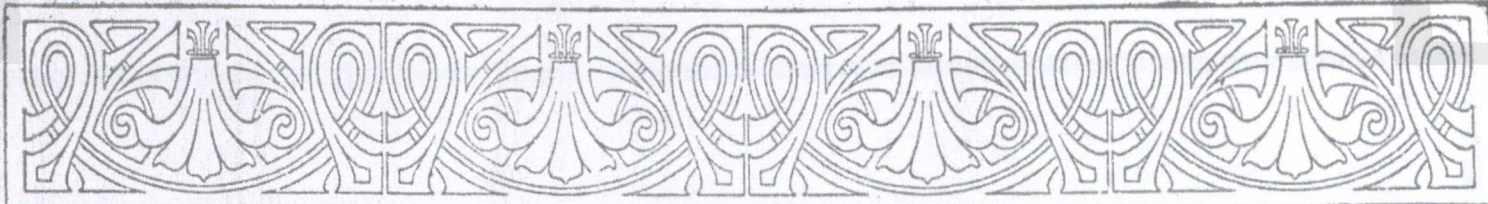
БТ
БТ

БТ
БТ

ГР. БИБЛИОТЕКА
при ч-ще СЪГ. 1001Е
гр. ПЛЕВ.
Инв. № 0000000308

БТ
БТ

БТ
БТ

Н. В. ЦАРЬ БОРИСЪ III

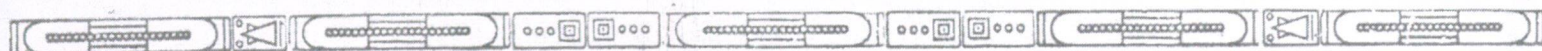

Н. В. Ц. ИОНЪЯ

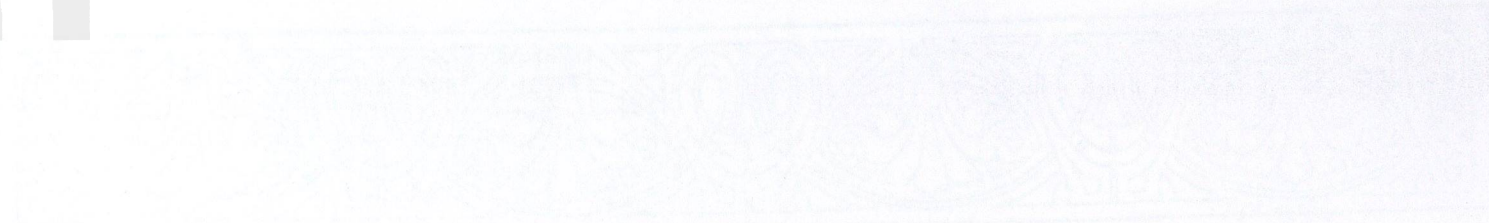
Н. Ц. В. КНЯГИНЯ МАРИЯ-ЛУИЗА

ПЛЪВЕНЦИ СЪЩАСТЛИВИ, ЗА ГДЕТО ВАШИ ВЕЛИЧЕСТВА
И ТЪХНИ ЦАРСКИ ВИСОЧЕСТВА СЪДНЕСЪ ГОСТИ
НА ИСТОРИЧЕСКИЯ ПЛЪВЕНЪ.
ДА ЖИВЪЕ БЪЛГАРИЯ!

BT
BT

BT
BT

BT
BT

BT
BT

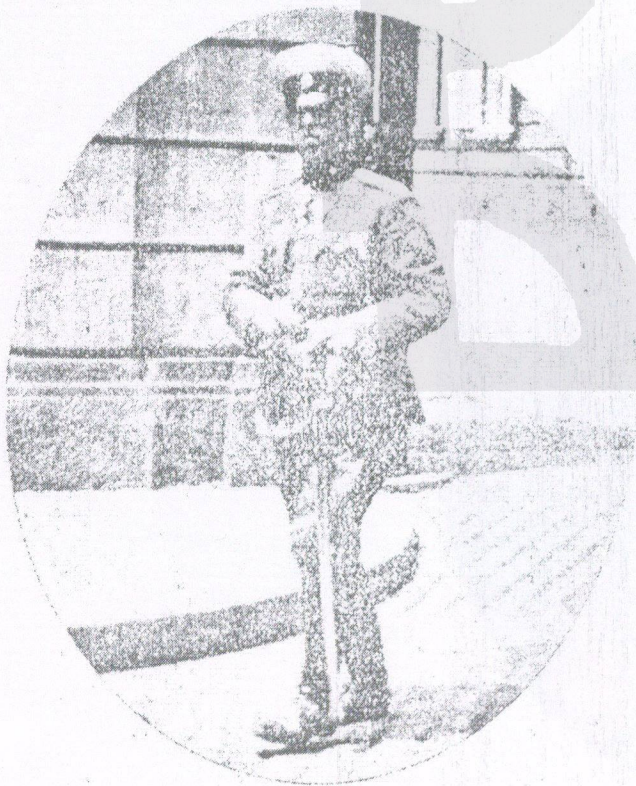
BT
BT

ПОКЛОНЪ
ПРЕДЪ
СВЕТЛАТА ПАМЕТЪ НА ВЕЛИКИЯТЪ
НАШЪ ЦАРЬ-ОСВОБОДИТЕЛЬ -
АЛЕКСАНДЪРЪ II.

К. Георгиевъ
Министър-председател

Генералъ-майоръ П. Златевъ
Министър на Войната

П. Мидилевъ
(бившъ командиръ на 38 полкъ отъ 9 п. Плевенска дивизия)
Министър на Вжтр Работи и Нар. Здраве

Плевенци ценятъ мъдростта и гранитната воля на своите държав-
ници, които водятъ по нови пътища Родината къмъ свѣтли бѣднини.
Добре дошли скѣпи гости!

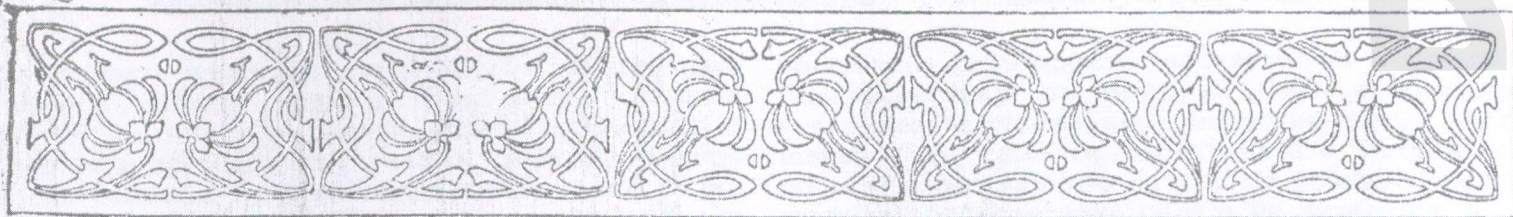
† Св. Врачански митрополитъ
Константинъ
(1874—† 1912)

† Св. Врачански митрополитъ
Климентъ
(1914—† 1930)

† Св. Врачански митрополитъ Паисий
Кириархъ на Врачанската епархия

† Врачанский Паисий

Хвала на Плѣвенци!

Презъ началнитѣ години отъ миналото столѣтие Плѣвень преживѣ тежки изпитания и бедствия. Руско-турската война отъ 1810—1812 год. го направи театъръ на ожесточени боеве и на безпощадни грабежи и разорения отъ страна на турцитѣ. Не малко разорения на Плѣвень и Плѣвенско бѣха нанесени и отъ кърджалийскитѣ нападения. Голѣми опустошения бѣше причинила и чумата, която върлувала презъ 1813—1814 година. Поради всички тия бедствия, плѣвенското българско население, което било принуждавано на нѣколко пѣти масово да напуска домъ и имотъ въ града, за да търси прибѣжище отъ татъкъ Дунава или припланинскитѣ селища, изпаднало въ тежко икономическо състояние.

Отъ дветѣ църкви въ града — едната „Св. Параскева“ била въ развалини, а другата — „Св. Николай“ била доста порутена. Сградитѣ на мѣнастирскитѣ метоси, въ които се помѣщавали килийнитѣ училища въ града, били сѣщо разрушени. Но духътъ на гр. Плѣвень не отслабналъ. Разоренитѣ и малко на брой — 800 кжши български семейства се залавятъ за творческа работа и я започватъ и завършватъ съ самопожертвуване, — достойна за всѣка похвала и адмирация. Плѣвенци успѣли на първо време да постегнатъ черквата „Св. Николай“, та да може да се служи въ нея. Въ 1825 год. иматъ вече *общо училище*, покрай нѣколкото келийни училища, които продължавали да съществуватъ.

Въ 1831 год. плѣвенци, макаръ и да били на ново засѣгнати отъ руско-турската война отъ 1828—1829 год., откупватъ една голѣма кжща и харчатъ много пари, за да я приспособятъ за училище.

А въ началото на 1833 год. тѣ се залавятъ да възтановятъ и възобновятъ порутената и станала вече негодна за служба църква „Св. Николай“. Духътъ на Паисия Хилендарски и словото на доскоршния тѣхенъ архипастиръ Софроний Врачански ги ободрявалъ и вдъхновявалъ къмъ творчество и жертви за училище и църква. Тия „природно трудолюбиви, благоговѣйни и страннолюбиви“ плѣвенски граждани, насърдавани отъ своя новъ епископъ: Агапия, съ племенна рев-

ностъ изграждатъ новата солидна, голѣма и хубава сграда на църквата „Св. Николай“. На следната година тя е била готова и на 14 октомврий, въ деня на св. Параскева, било извършено освещаването ѝ по единъ особено тържественъ и радостенъ начинъ.

Голѣмата пожертвувателностъ и силното религиозно чувство и ревностъ на Плѣвенскитѣ християни даряватъ тая „прекрасна“ църква следъ нѣколко години съ единъ наистина великолепенъ иконостасъ. Въ тоя си видъ, отънѣ малко невзрачна, защото по-голѣмата ѝ частъ е дълбоко въ земята, но отъ вътре обширна и добре благоукарана, църквата „Св. Николай“ възвишава душитѣ на плѣвенскитѣ българи къмъ днитѣ на свободата. Тѣ чувствували въ своето сърдце неволитѣ и униженията на тежката робия, но това калявало духътъ имъ за неспиренъ устремъ къмъ свобода и творчество. И тѣ се показаха достойни, както за великата епоха на възраждането, така и за новото строителство на майка България. Богъ възнагради Плѣвень за това му дѣло. При Плѣвень се реши изходътъ на освободителната война и сѣдбата на българския народъ. Въ църквата „Св. Николай“, която сега празнува своя стогодишенъ юбилей, се извърши първиятъ благодарственъ молебенъ въ присѣтствието на Царь-Освободителя и на ромънския кралъ за освобождението на България. Днесъ Плѣвень трѣбва да бжде гордъ, че, като рожба на сѣщия духъ, който роди и храма „Св. Николай“, на 19 т. м. заедно съ тоя храмовъ юбилей и празника на своето освобождение, ще празнува освещаването на великолепно то ново здание на Плѣвенския офицерски домъ-читалище музей и полагането основния камъкъ за падналитѣ отъ IX-та пех. Плѣвенска дивизия.

Плѣвень има пълно и заслужено право да се гордѣе съ голѣмитѣ дѣла на своето минало и на настояще — съ голѣмитѣ постижения на своето родолюбие, просвѣта и вѣра. На Плѣвень Българския народъ дължи да изкаже днесъ похвала и да отдаде поклонъ предъ неговия самоотверженъ творчески духъ за вѣра, родъ и родина.

† Софийский Стефанъ

Плѣвень празнува.

Историческия градъ, брилянта отъ великата епопея на Освобождението ни, Плѣвень, тая година ще има рѣдкото щастие, въ празника на Мирилийския Чудотворецъ Св. Николай, да изживѣ четире радости: стогодишнината отъ изграждането на храма Св. Николай, годишнината отъ

освобождението си, освещаване зданието на офицерския домъ — огнище на рицари, библиотека и музей и полагане основния камъкъ на паметника за падналитѣ герои отъ IX дивизия. Наистина, рѣдко съчетание отъ най-важнитѣ и сѣдбоносни моменти на минало, настояще и бждаще, които

композира външното и външното на българската нация и нейната история. Тоя факт обхваща всичките стимули и прояви, които осъществяват и озаряват легендарния Плѣвѣнъ съ великата мощь на свободата и му отреждат голѣмъ дѣлъ въ подема на всенародния блѣнъ къмъ висинитѣ на свѣтлото бѣдаше. Плѣвѣнъ има право да се радва и да тържествува, а заедно съ него и цѣлия български народъ, защото причинитѣ на празненството му иматъ всенароденъ характеръ.

Най-първо трѣбва да въздадемъ честъ и хвала на благочестивитѣ родолюбци, които при най-голѣми несподоби въ тъмната петѣлковна нощъ намѣриха въ себе си сили и срѣдства да издигнатъ святилището на праотеческата си вѣра — Божественъ храмъ и да го поставятъ краегълънъ камѣкъ на усилията, борбитѣ и жертвитѣ, които се даваха предъ идеала за духовно и национално възраждане.

Годишнината отъ освобождението на Плѣвѣнъ безспорно е триумфалната арка на великия Санъ-Стефански договоръ. Поклонъ предъ свяшената паметъ на великия царъ на свободата — Императоръ Александъръ II, поклонъ предъ неустрашимия рицаръ — Бѣлия Генералъ, предъ храбритѣ орли, които съ своята кръвъ изкупили нашата свобода. Поклонъ и предъ подвига на достойнитѣ имъ

приемници, вдъхновени носители на творческия български духъ, въ името на който е изградена и величавата сграда на офицерския домъ, въплъщаващъ въ себе си просвѣтната и историческа роль на животворното гнѣздо за войнишки и граждански добродетели, ролята на читалище и музей... А надъ основния камѣкъ за паметника на героитѣ отъ 9-та дивизия нека въ близко време се разкрие въ вещевени форми неудържимиятъ полетъ на борческа България за реални постижения на идеалитѣ, които великата и единствената въ свѣтовната история Освободителната война заведе на цѣлокупния български народъ.

Сърадвайки плѣвѣнци съ голѣмитѣ тържества, които подлежатъ да се изживѣятъ на Николденъ, ние отъ все сърдце имъ пожелаваме да бѣдатъ винаги достойни за славата на своя градъ и всѣкога готови за неговото осмисляване, разширяване, разхубавяване и утвърждаване въ новата всебългарска лѣтопись като крепостъ на напредъкъ и изворъ на благоденствие. Вѣра въ Бога, любовъ къмъ родината, признателна паметъ къмъ всички, които покриха съ ореолъ историческия градъ, здрава и приложна просвѣта, гражданско единодушие и едномислие нека бѣдатъ пжтищата, по които Плѣвѣнъ да живѣе, расте и цвѣти..

Мл. Филиповъ

Генералъ-майоръ
Н-къ на Плѣвѣнския гарнизонъ

Тържествата на 19-й декември и дългътъ на Новия Плѣвѣнъ

Една щастлива инициатива отъ страна на настоятелството на храма „Св. Николай“ и по-частно — инициатива на уважаемия свещеникъ-икономъ Изгоренковъ, председател на Храмовата управа, стана центъръ за отпразднуване на тържества отъ особено културно значение не само за гр. Плѣвѣнъ.

Въ основата е стогодишнината отъ съграждане на храма „Св. Николай“. Периодъ отъ време не особено дълъгъ, но даващъ пълно основание за наложително чествуване, защото ясно отбелязва въ историята на Светата българска църква и въ историята на българския народъ — следа отъ „възраждането“.

Създаването на храма съвпада съ величественъ размахъ на историческото движение и за духовна, и за политическа свобода, движение, което доби и най-после намѣри своя логически край въ освобождението на българския народъ, на българската църква и то започна тукъ, въ историческия градъ Плѣвѣнъ. Заслугата на нашата света църква презъ този величавъ периодъ на борба, на проява силата на българския благороденъ духъ, на просвѣтено съзнание, на мощно родолюбие у българския скромнъ, но величавъ по идеенъ образъ Божий служител, за голѣма скръбъ и днесъ още не сж проникнали въ всичката си обайна сжщина, въ съзнанието, въ чувствата, главно на по-издигнатитѣ интелектуално, народни срѣди. Нѣма да се спирамъ върху причинитѣ, върху послѣдствията. Ще отбележа само, че съ непрестаннитѣ нападки по адресъ на родна черква, се сполучи да бѣде отровна народната душа до степенъ, щото наново да бѣде забравяно гордото минало, като въ за-

мѣча, се предлагаше на българския гражданинъ една фалшива култура, която може само да умъртви благородната народна душа.

За щастие, Родната църква, калена въ борби, не само устоя великолепно на всички удари, но успѣ мощно да се наложи и да заеме отново първенствующо мѣсто въ изграждащата се държава, каквото мѣсто, нейното безсмъртно предназначение ѝ налага.

Въ най-новото време, старинния и славенъ Бдинъ даде първия приносъ, като възвеличи по единъ изключителенъ начинъ огромната роль и заслуга на нашата църква, презъ най-тъмнитѣ епохи отъ нашия исторически животъ, като сжщевременно се подчерта и напълно издържаната последователностъ между черковното идейно съдържание и реалнитѣ ѝ прояви.

Всички, които имаха щастието да участвуватъ въ църковнитѣ тържества въ Бдинъ, презъ месецъ септември н. г. можаха да изживѣятъ рѣдко красиви моменти, подъ ясното впечатление за миналата високо културна роль на нашата църква, за нейната настоящата висота и за нейното високо бѣдаше значение, по ролята, отъ която никога не се е отклонявала.

Днесъ, съ щастливата инициатива на Плѣвѣнската църква, ще се даде нова възможностъ на множество българи, да спратъ своята благородна мисль върху Българската църква, нейнитѣ благодатни постижения, да запечататъ у себе духовния образъ на нашитѣ стари духовни дейци, които съ заразваща бодростъ и днесъ разтварятъ за всички кжтищата, въ които би могло да се съзре едно

родолюбиво туптяще сърдце, една праведна старобългарска душа.

Нека отдадем дълбока почит, за една благородна инициатива, като пожелаем от сърдце на скромните служители от храма „Св. Николай“ дълбоки старини и да доживят осъществяването на таилия се до сега блън за по-новъ, по-свѣтълъ храмъ и въ душитѣ на тѣхното паство.

Заедно съ това, днесъ гр. Плѣвень празнува годишнината отъ освобождението си, освещаването Военния музей-читалище — домъ на офицеритѣ отъ Гарнизона и полагане основния камѣкъ на падналитѣ за Родината българи отъ редоветѣ на 9-а пех. Плѣвенска дивизия. Бележити дати и въ миналото и днесъ, съ значение, което даде пълно основание за чествуването имъ, за даване народенъ характеръ на цѣлото тържество и да е достойно за почитение съ присѣствието на най-първитѣ българи.

Това сж прояви на култура, на гражданско съзнание, на чувство за значение и роль, които гр. Плѣвень съ своето гражданство, ще излъчатъ на 19-й декемврий 1934 година.

Култура — това е абсолютно нужно за градъ — центъръ не на окръгъ, а на областъ, съ най-големо значение за северната половина на Родината ни.

Гражданското съзнание и чувството за значение сж непосредствена последица отъ културата.

Днесъ, по силата на своето положение Плѣвень добива повече отъ задоволителенъ приливъ на материална и обща култура. Но заедно съ това Плѣвень има и единъ сжщественъ дългъ — да не схваща ролята си само като притегателна и

задържаща въ себе си и за себе си всестранны придобивки, а ясно да отбележи, че схваща своята решающа роль като такава, която наложително повелява, щото Плѣвень преди всичко да излъчва до възможнитѣ външни предѣли, култура, стопанска просвѣта и подкрепа, да заразява съ въра за щастливъ граждански животъ, да подбодрява, да помага, да приютава. Плѣвенското гражданство трѣбва да позволи ясно да се добие впечатление, че съ пълно съзнание и въра застава на чело на обновителното движение въ Дунавска България и че е въ състояние да намѣри у себе си духовна и материална култура за водение благородното дѣло къмъ висоти. Вѣрно е, че търсенитѣ резултати сж въпросъ и на време. Но сжщо така вѣрно е, че поради голѣмитѣ рушения, създадени отъ близкото минало, не може да се даде на процеса и нормалния му темпъ за развой. Нужно е да се спечели време чрезъ по-интензивни всестранны прояви, за каквито единъ градъ — центъръ на областъ, трѣбва да има сили. Ето назначението на Плѣвень, съ всичкитѣ му културни и стопански институти и организации.

Нека се помни отъ всѣки гражданинъ, че личното благополучие не е крайна цель въ общественния животъ, а е и *срѣдство* за задължително подпомагане на градежи, съ най-широко социално значение — крайна цель, отъ истинско държавническо и народностно гледище.

Ето благородни задачи за Новия Плѣвень.

Отъ сърдце честитя, на всички Плѣвенски граждани, тържественния день. Нека е начало на една блѣстяща културна дейность, за процвѣтяването на красивата ни Северна България.

Стефанъ Ионовъ
Областенъ директоръ

Плѣвень тържествува

Днесъ, Никулденъ, Плѣвенци ще чествуватъ стогодишнината на църквата си „Св. Николай“, годишнината на своето освобождение, полагането на основния камѣкъ на паметника на падналитѣ за Родината отъ 9-а пех. дивизия и освещаването на дома-читалище-музей на офицеритѣ отъ своятъ гарнизонъ. Присѣдиняватъ се и днесъ сжщо ще празнуватъ своя патроненъ празникъ и запаснитѣ подофицери отъ града.

Петъ случая — едно праздненство. Съвпадение случайно? — Не. Жажда за шумъ и блѣсъкъ? — Не. Удобства? — още по-малко. Календарно нѣма никакво съвпадение. Плѣвень падна въ ржцетѣ на рускитѣ освободителни войски на 11 декемврий (28. XI.); Военниятъ домъ едва завършенъ, можеше по-удобно на нова година да се освети; полагането на основния камѣкъ — всѣкога. Зап. подофицери — обичайно и тѣ не празнуваха на Никулденъ.

Стана, обаче, това което никога не е бивало у насъ. И стана непринудено, спонтанно. Вмѣсто разединение — съединение: вмѣсто егоистично надпреварване — благородно и благодатно сътрудничество.

И стана така, защото едни сж вече мислитѣ, едни сж чувствата, единъ е идеалътъ за всички — *единенъ български народъ, единна българска държава.*

А тъй трѣбваше да бжде и защото цѣли 100

години въ храма „Св. Николай“ все за единение въ народа се е молитствувало; защото завета на Царь-Освободителя бѣ такъвъ и защото не за друго, а за единение паднаха и геройтѣ отъ 9-а Плѣвенска дивизия; защото най-после и животѣ, които ще обитаватъ Военниятъ домъ — вече 50 години работятъ за сжщиятъ идеалъ.

Днесъ духоветѣ на покойницитѣ — герои ще бждатъ спокойни — Плѣвенци дружно ще ги призоватъ и ще имъ посочатъ своето единство. Живитѣ ще бждатъ поласкани и насърдени да следватъ тѣхния пѣть

Църква, училище, казарма ще бждатъ въ първитѣ редове.

Гражданството дружно — ще следва задъ тѣхъ.

Плѣвень расте и хубавѣе на дни. Расте, като младенецъ. Расте, защото е съ силно стопанско сърдце. Защото надъ него витае духа на „Бѣлия Генералъ“ и на геройтѣ отъ Дойранъ.

Плѣвень тържествува.

Тържествува не съ блѣсъка на фалша, не и съ шума на доведени тѣлпи.

Плѣвень тържествува съ своето единство, съ своята воля, съ своятъ духъ — съ духътъ на нова България.

Единъ духъ — едно тържество.

Тържество на българския националенъ духъ.

† Траянополски Епископъ Антимъ

Църквата и нейната творческа мисия всрѣдъ народа

Нашата родна православна църква, като независима, се е възобновила презъ време на църковния ни въпросъ и разпръ, съ жертвитѣ и самоотвержението на своитѣ служители и духовни чада. Доказателство на туй е полувѣковната тежка и неравна борба за нейната възобнова и издигане изъ плѣсенята на вѣковетѣ. Тая борба, подета отъ скромни народни пастири и водена отъ тѣхъ съ постоянство и самоотвержение, се увѣнчава съ най-високата награда — издаване фермана, съ който на 28 февруарий 1870 год. се учредявала българска независима Църква или Екзархия съ диоцезъ, въ който влизали почти всички наши родни крайнини, предадени ни въ наследство отъ историята.

Въ туй отношение, колко е правъ единъ нашъ църковенъ историкъ, като подчертава, че тягоститѣ, горчилата и изпитанията въ борбата бѣха толкова голѣми и страшни, колкото високо и свето бѣ правото, за което тя се пое и води. Нищо не отчая духовнитѣ пастири, нищо не сломи тѣхния духъ, никакви лишения не ги отклониха отъ пътя на правдата. Клеветени, гонени, преследвани, затваряни, заточавани, лишени отъ сръдства, тѣ вървѣха по гласа на историята и правото, съ пълна вѣра въ душата си, че изъ затворитѣ, веригитѣ, заточенията и лишенията ще възсияе правдата и, че върху добродетелитѣ ще се закрепятъ и издигне поробената българска Църква. Духовнитѣ ратници следваха примѣра на апостолитѣ: препоясани съ словото Божие и вдъхновявани отъ църковното право на народа си, тѣ се впуснаха да разнасятъ свѣтлина между народа и да закрепятъ и запазятъ неговата вѣра, която тежкото духовно робство и недостойни чужди пастири бѣха разколебали съ неправдитѣ и користолюбieto си. На гоненията тѣ отговаряха съ благостъ, на затворитѣ и веригитѣ — съ покорността на християнски мъченици, които се жертвуватъ за прослава на Всеблагия Богъ и за неговата вѣчна правда; на заточенията и на заточаващитѣ ги — съ благословии. Тѣ не живѣха за себе си, а за прослава на Бога и за тържеството на народната правда. Народнитѣ пастири изнесоха тая борба на плещитѣ си съ самоотвержението и добродетелитѣ, на които служеха.

Нашитѣ църковни и национални борби съставляватъ най-свѣтлата и най-величествена епоха въ нашата история.

И, наистина, никога другъ пътъ нашиятъ българинъ не е проявявалъ такова високо национално съзнание, такъвъ неудържимъ устремъ къмъ просвѣта и култура, както въ епохата на възраждането и борбата ни за църковна свобода, когато напълно изпъкна националното ни съзнание и стремежъ къмъ самобитно творчество и самостоятелна свобода и култура.

Народнитѣ ни пастири даватъ сигналъ за борба и народътъ, като единъ човѣкъ, върви подиръ тѣхъ съ пълна вѣра, че ще победи, както наистина и победи.

Но и нашиятъ народъ тогава се е отличавалъ съ рѣдки християнски добродетели на вѣра, благочестие и родолюбие. Въ добри и лоши дни, въ тишина и буря, тия добродетели крепили семейства, общини, училища и народъ. Въ всѣко наше село и градъ, дори въ най-затѣнтенитѣ, цѣвтѣли

вѣрата, благочестието и родолюбието и давали своитѣ благодатни плодове. И днесъ ще намѣримъ въ всѣко село и градъ живи паметници на тая вѣра, благочестие и родолюбие. Такива паметници сж църквитѣ и училищата, въздигани, отваряни и подържани съ личнитѣ жертви на нашитѣ благочестиви бащи и дѣди, такива паметници сж и имотитѣ въ: дюкяни, кжщи и ниви, завещани на църкви и училища. *Такъвъ паметникъ е църквата „Св. Николай“ въ гр. Плъвенъ, стогодишнината на която сега ние чествуваме и възпоменаваме.*

За забелѣзване е, обаче, че тогава е имало съзнателно сътрудничество между обществото и дейцитѣ отъ църковната ни борба и Църквата е била най-важниятъ факторъ за преуспѣването на народа ни въ духовно и политическо отношение.

Но дойде следъ това Освобождението и скоро отношенията между интелигенцията и Църквата значително се измѣнятъ. Сега вече като че ли се преграждаше пътятъ въ живота на Църквата и нейната високопросвѣтна мисия. За състава на духовенството, за неговата подготовка и материална издръжка, държавата не искаше като че ли и да знае. Българскитѣ общественици и държавници направили по-сетне всичко, за да обезсилятъ Църквата, като общественъ факторъ въ живота. Годици наредъ народнитѣ ни пастири вървѣха срещу всички спънки, догдѣто, най-сетне ги надви и биде отчасти поне подпомогнато въ последно време, за да изпълни, както трѣбва, своята възвишена мисия всрѣдъ народа, разяжданъ до скоро и разнебитванъ отъ грубото партизанство, ежби и корупция.

Църквата винаги се е грижила да превъзпита своитѣ чада въ пътя на доброто и духовното съвършенство.

Най-голѣми успѣхи българскиятъ народъ е постигалъ, когато е билъ близко до Църквата и когато негови членове се обхващали отъ силно съзнание за национална общностъ и съгласие; отъ устремъ за увеличение на националната мощъ и националнитѣ блага. Обратно, той започвалъ да упада, когато отдѣлнитѣ му членове се отдалечавали отъ Църквата и все повече и повече губѣли интересъ къмъ общото добро, когато не се пленявалъ отъ народнитѣ идеали и се жертвувалъ за ближнитѣ и поставяли личното си благо по-горе отъ Отецеството.

Всичко, що можа да се съгради отъ нашитѣ дѣди и бащи, се дължи на тѣхнитѣ високи християнски и граждански добродетели, силна воля, желѣзенъ характеръ, самоотвержение и любовъ къмъ ближнитѣ; дължи се на тѣхния високъ националенъ духъ и тѣхното силно обществено съзнание; на тѣхния неотклонимъ стремежъ да служатъ предъ олтаря на Отецеството на всички свои сили и сръдства. И ние знаемъ, съ какъвъ вихъръ и съ какви победи до скоро ние летѣхме напредъ и все напредъ.

Отъ момента, обаче, когато духъ на безвѣрие, разединение и несъгласие обхвана гражданитѣ, започна разслабването на България, което и завърши съ два военни погроми и национални катастрофи.

BT
BT

BT
BT

BT
BT

BT
BT

BT
BT

Въ настоящия моментъ България представлява все още единъ тежко боленъ организъмъ, поради нещастията и тежките послѣдствия отъ войнитѣ. Социалниятъ механизъмъ у насъ е много разстроенъ, нейнитѣ сили бързо упадатъ. България все още линѣе, защото до скоро грубо партизанство, ежби и корупция я разяждаха, защото нейнитѣ граждани като че ли малко мислѣха за нея. Мнозинството отъ тѣхъ и днесъ още поставятъ личното си благо по-горе отъ народното.

И ето народната ни Църква пакъ се явява на сцената, сочейки на людитѣ истинския пътъ и подчертавайки, че нѣма по здрава основа на духо-

вения и материаленъ напредѣкъ, освенъ Евангелието; че нѣма за народитѣ другъ по-възвишенъ и всеобемляющъ законъ, освенъ Христовиятъ законъ; че единичниятъ истински пътъ за подобрене на обществения животъ е Христовото учение. Че нѣма истинска свобода, до като всѣки гражданинъ не съзнае нуждата отъ духовното самопресѣлдаване.

Само Църквата може да бжде въ нашата страна нравствена ръководителка и наставница на обществото, стига само да ѝ се даде възможность за това. И тогава тя ще може да изпълни напълно своята възродителна и творческа спасителна мисия въ политическата история на нова България!

К. Л.

ГРАДЪ ПЛЪВЕНЪ, ролята му въ освободителната война

Значението на гр. Плѣвень въ земеделско-стопанско, търговско, военно и културно отношение се обуславя отъ неговото благоприятно разположение въ центъра на Северна България — при най-севернитѣ разклонения на хълмистата частъ на Балкана, не далечъ отъ Дунава и близо край р. Витъ. Така разположенъ, градътъ се явява възелъ на пътищата, които представляватъ жизнени артерии не само за северна, но и за цѣла България, а сжщо и за Балканския полуостровъ и за връзката на последния съ държавитѣ северно отъ Дунава.

Богатата съ своето земеделѣние околностъ на гр. Плѣвень е създала отъ него единъ важенъ земеделѣлски центъръ, а сжщата тази околностъ до р. Дунавъ, заедно съ голѣмия му хинтерландъ отъ севернитѣ разклонения на Балкана, свързани съ сгодни пътища съ града — го правятъ и голѣмъ търговско-стопански и културенъ центъръ.

По-специално, военното значение на Плѣвень, тъй добре подчертано въ миналото отъ военната история, се дължи на следнитѣ причини.

1) Той се явява като центъръ на пътищата, прехвърлящи централната частъ на Стара-планина и съединяващи Юго-западна и Южна съ Северна България. Плѣвень е фокусъ, въ който се събиратъ пътищата, прорѣзващи Балкана презъ проходитѣ: Араба-конакъ, Етрополския, Златишкия, Троянския и Рибарския.

2) Плѣвень, намирайки се въ най-тѣсната частъ на Дунавската столова земя — между Балкана и Дунава — е съединителното звено между с. и. и с. з. България.

3) Заобиколенъ отъ сгодна за военни действия околностъ — Плѣвень — заедно съ последната, прегражда една отъ важнитѣ посоки, водеща отъ северъ, презъ Дунава — къмъ Балкана и презъ проходитѣ на последния къмъ София и Пловдивъ.

4) Едновременно съ това, Плѣвень, като важенъ възелъ на съобщения, стои като стражъ на фланга на други важни посоки, водещи сжщо отъ северъ — презъ Дунава — Балкана — къмъ ю. з. и южна България.

Значението на гр. Плѣвень въ всѣко отношение прѣвъ пътъ е било правилно оценено отъ мѣдрия и енергиченъ турски администраторъ Митхадъ-паша, който е подчерталъ тази своя оценка съ извършеното отъ него свързване на гр. Плѣ-

вень чрезъ сгодни шосета съ Орхание — София, съ Русе и Свищовъ, съ Ловечъ — Троянъ.

По-късно, презъ време на руско-турската война, нашитѣ освободители като че ли не схванаха правилно значението на гр. Плѣвень и поради това понесоха съответнитѣ послѣдствия.

На свой редъ, пакъ презъ сжщата война, турското главно командване сжщо не направи правилна оценка на гр. Плѣвень и го бѣ почти съвсемъ пренебрегнало — оставяйки въ него за отбраната му само една дружина. Въ послѣствие, обаче, талантливия турски военно-началникъ защитника на Плѣвень — Гаази Османъ-паша, следъ дълги настоявания предъ турското главно командване въ Цариградъ, можа да склони последното и да предизвика заповѣдь за премѣстването на Видинската турска армия (1 корпусъ отъ 2 дивизии, командувани лично отъ него) — отъ Видинъ въ Плѣвень. Османъ-паша имаше много правилно схващане за военното значение на гр. Плѣвень и околноститѣ му, нѣщо, което се доказа тъй очебиюще въ последнитѣ военни събития около Плѣвень.

Османъ-паша съ голѣма енергия, умение и настойчивость създаде отъ тогавашната паланка Плѣвень — прочулия се въ послѣствие Плѣвенски укрепенъ лагеръ. Последния изигра голѣма роль въ полза на Турция презъ време на войната, спре устрема на руситѣ на югъ, заплаши тѣхната комуникация презъ Свищовъ, прикова къмъ Плѣвень $\frac{1}{3}$ отъ опериращитѣ на Балканския полуостровъ руски сили и застави руситѣ да прибѣгнатъ до помощта на ромѣнитѣ.

Така Османъ-паша, съ правилното си схващане за значението на Плѣвень, създаде отъ нищожната паланка — Плѣвенския укрепенъ лагеръ, който забави съ цѣли 6 месеца края на войната и направи последната много по-крѣвопролитна за руската и ромѣнска армии.

Ако схващането на Османъ-паша за Плѣвень и ролята, която можеше той да изиграе, се сподѣляше и отъ турското главно командване и ако последното бѣ подкрепило Османъ-паша съ ужъ концентриращата се въ Софийско тъй наречена турска помощна армия, — Освободителната война сигурно щѣше да има единъ фаталенъ край за руситѣ, защото една акция на засиления Османъ-паша отъ Плѣвень въ посока на Свищовъ — би

BT
Bf

BT
Bf

BT
Bf

BT
Bf

обърнала, през лѣтото на 1877 год. — руската победоносна армия въ отстъпление.

Ето какъ военната история доказва голѣмото военно значение на градътъ Плѣвень и ето какъ можемъ да си обяснимъ развоя и разрастванието на този градъ отъ освобождението до сега.

Преди освобождението гр. Плѣвень представляваше една паланка, но той бѣ седалище на каймакаминъ и центъръ на търговия и земледѣлие по тогавашна мѣрка. Градътъ броеше: 14,000 жители, отъ които около 9000 турци, 7000 българи и останалитѣ еврей и други народности.

Днесъ градътъ брои 35 хиляди жители. Свързанъ е съ Ж. П. линии съ София, Сомовитъ, Русе

— Свищовъ, Варна: чрезъ сносни шосета съ всички по-голѣми села и градове къмъ Дунава и Балкана. Днешния Плѣвень, не само че не е изгубилъ нищо отъ своето военно значение, а, напротивъ, е съ засилено такова. Естествено, че развитието му, като земледѣлски, търговски, индустриаленъ и културенъ центъръ, увеличаватъ и военното му значение. Всичко това трѣбва да буди гордостъ у всѣки българинъ и амбиция у гражданитѣ на гр. Плѣвень и Плѣвенската областъ, единодушно, безкористно, съ постоянство и енергия да работятъ за издигането и процъвяването на градътъ, който освободителната война издигна като Българска свегиня — Български Иерусалимъ.

Н. Бояджиевъ полковникъ

Да се поздравимъ

Въ краткия периодъ отъ освобождението си до днесъ, България, въ своя свободенъ политически животъ, създаде много ценни придобивки, влагайки всички свои духовни и материални сили.

Въ постояненъ трудъ и грижи за доброто на страната, българския народъ стѣпка по стѣпка създаде настоящето си състояние, което го постави на висотата, на която стоятъ културнитѣ народи въ свѣта.

Днесъ офицеритѣ и гражданитѣ на гр. Плѣвень могатъ да се поздравятъ съ едно много важно и ценно постижение.

Онова, което бѣше мечта за по-старитѣ и изпитани наши началници и другари и което бѣ завещано на сегашното по-младо поколение, днесъ е вече завършенъ фактъ.

Спомнете си думитѣ на желѣзния командиръ на 9-а пех. дивизия покойния генералъ Христовъ, който въ 1908 година напускайки дивизията каза на офицеритѣ отъ гарнизона: „Единъ грѣхъ ми тежи на душата — не Ви оставихъ домъ и читалище“. И ето следъ 25 години, съ единъ непосиленъ трудъ и постоянство изъ подъ развалинитѣ на единъ паметникъ на тъмно робство — „Куршумъ

джамия“, днесъ изникна голѣма и красива сграда — единъ новъ паметникъ — фениксъ, който ще прѣска свѣтлина, изкуство и ще бѣде мощно сръдство за увѣковчаване известни военни събития и имена на заслужили.

Новия воененъ музей, читалище и домъ, тъй както е създаденъ ще бѣде стожера на единство между военни и гражданство. Тукъ е мѣстото, където ще се запазва българския духъ и ще се подбужда съзнанието за другарство, което въ войската се свежда до самопожертвуване за близкия.

Чрезъ паметника, читалище и воененъ музей, ще се завещаятъ на поколенията идеалитѣ, за които умираха синоветѣ на България и ще имъ сочи за примѣръ гениитѣ на миналото.

Новата сграда, тъй както се създаде не изчерпва само своитѣ просвѣтни и културни задачи. Тя ще служи, следъ дългия и труденъ день за мѣсто, където всички ще намиратъ отдохъ и отмора.

Нека Плѣвенци се поздравимъ съ голѣмото постижение.

Честито да е за Плѣвенското войнство и достойното гражданство.

Г.

Капитанъ о. з.

ДОЙРАНЪ

Генералъ-лейтенанту о. з. Вл. Вазову.

Шестнадесетъ години изминаха се вече, но ехото не спира — разнася се далече за смѣла, родна бранъ: въ биткитѣ неравни Победата изгрѣя — ржка юнашка крепка написа Епопея за славния Дойранъ...

Врагътъ бѣ смѣлъ и храбъръ. Атаки денонощни отбиваха юнаци съ гърди желѣзни, мощни на „Дубъ“, „Кала-тепе“; тамъ адската стихия дърво, вода и камъкъ и въздуха превърна на огънь и на пламъкъ — земя съ небо се слѣ...

И малкий, и голѣмий — Родината обича — за нейното спасене живота си обрича че клетва той е далъ; Победата е наша сръдъ пукотъ бѣсенъ, адски, орли отъ висинето изпращатъ привѣтъ братски на храбрий генералъ...

Шестнадесетъ години изминаха се вече, но ехото ще спрѣ ли? То носи се далече и шепне ни за бранъ; на падналитѣ воини снопъ лжи сж душитѣ — на езерото тихо тѣ свѣтятъ въвъ водитѣ о, светий нашъ Дойранъ!...

Вл. Вазовъ

Генер. лейтенантъ о. з.
Бившъ началникъ на 9-та
пех. Плъвенска дивизия.

ДОЙРАНЪ

(16—20 септемврий 1918 год.)

— СПОМЕНИ —

Вече трета година 9-та пех Плъвенска дивизия отбраняваше важната Дойранска позиция. Безъ смѣна и безъ почивка.

Многото неприятелски атаки, насочени срещу разни участъци бѣха отблъснати. Много кървави жертви бѣха дадени.

Презъ лѣтото на 1918 год. неприятелътъ — две английски дивизии — бѣ засиленъ съ нови две гръцки дивизии.

Започна се по активна дейность. Английската могъща и далекобойна артилерия съ чести огнени нападения — денемъ и нощемъ — обстрелваше всѣки кѣтъ отъ нашата позиция, гдето предполагаше, че се работи за укрепване позицията. Многобройни неприятелски аероплани свободно сновѣха надъ позицията, направляваха стрелбата на своите батареи срещу нашите и хвърляха бомби, щомъ забележеха група войници. Вързани балони следѣха за всѣко движение по позицията. Птищата по позицията бѣха разорани отъ гранатите. Движението на нашите части въ тила на позицията бѣ затруднено.

По всичко личеше, че противникътъ се готви да нанесе решителенъ ударъ, отъ който ще зависи съдбата на България.

Защитниците на Дойранската позиция, отъ най-малкия до най-големия, чувствуваха, че приближава решителния часъ и неуморно се подготвяха за него.

Тѣ забравиха умората и страданията отъ продължителното воюване и отъ катадневните опасности и жертви; не обръщаха внимание, че имъ липсва добра храна и здраво облекло; забравиха лошите сведения, идещи отъ вътрешността на страната за бедственото положение на техните семейства; не даваха ухо на предателските позиви, изобилно разпространявани отъ агентите на неприятеля.

Въ тия тревожни дни защитниците бѣха обърнали погледите си само къмъ противника, съ твърдо решение да победятъ. Всички знаеха, че не може да се надѣватъ на никаква подкрепа отвън. Само на своите сили да разчитатъ и на своя високъ духъ. Всички началници, съ своя личенъ примеръ и доблестно държание, крепѣха борческия духъ и вѣра въ победата.

Най-сетне настъпиха страшните септемврийски боеве.

На 16 септемврий сутринта неприятелската тежка артилерия насочи страшенъ разрушителенъ огънь по цѣлата позиция и срещу нашите батареи. Трясъкътъ на гранатите, избухванията на бомбите раздираха въздуха. Адско бучение се носе надъ позицията. Небето е закрито отъ облаци димъ и прахъ.

Две денонощия непрекъснато, съ кратки затишвания, продължи тая демонична стрелба. А нощемъ се присъединяваше стрелбата на неприятелски картечници и полски орждия.

Окопите сж срутени, телените мрежи — разхвърляни, телефонните връзки — скъсани.

А защитниците, сгущени въ своите яки скривалища, стискатъ здраво оржието въ ръце, готови да изкочатъ и срѣцнатъ противника, щомъ той се покаже.

Нашата артилерия обстрелва ония части отъ неприятелската позиция, гдето е най-вѣроятно да се съсредоточатъ неприятелските пехотни части, преди да се втурнатъ въ атака.

Неприятелската стрелба достигна най-големо напрежение. Отъ барабанныя огънь земята се тресе.

Презъ нощта се подава сигналъ за газова тревога: неприятелътъ стреля съ снаряди, пълни съ задушливи газове. Всички турятъ маските си.

18 септемврий. Рано сутринта, когато неприятелътъ помислилъ, че вече на нашата позиция не сж останали живи люде и че тя е една гробница, неговата артилерия пренесе огъня си въ тила на позицията, а пехотните му части, въ гъсти маси, стремително настъпиха напредъ.

Предните наблюдатели пускатъ червени ракети и нашата доблестна артилерия, безъ да обръща внимание, че тя самата е жестоко обстрелвана, мигновено открива точенъ преграденъ огънь.

Но нищо не може да спре смѣлия и многоброенъ противникъ. Следъ нѣколко минути той доближава до предната линия на главната Дойранска позиция.

Тогава изъ земята изкочатъ Дойранските защитници и се започва близка борба на животъ или смъртъ. Съ пушки, съ картечници, съ ножове, съ бомби юнаците отъ Плъвенската дивизия като разярени лъвове се нахвърлиха срещу противника. Борбата е жестока. Неприятелътъ понесе големи загуби, но въпреки тия големи загуби, храбрите и мъжествени англичани сж решени на всѣка цена да превзематъ позицията и, последвани отъ нови колони свои войски, като лава вървятъ напредъ и дори успѣватъ да завладѣятъ нѣкои издадени напредъ участъци отъ главната позиция. Нашата артилерия веднага насочи унищожителенъ огънь срещу завладените отъ противника пунктове. Английски аероплани летятъ на 50 м. надъ позицията и съ бомби и картеченъ огънь обстрелватъ нахдящите се на открито поддръжки.

Минутата е страшна.

Но нищо не може да сломи духа на храбрите Дойрански защитници — пехотинци, картечници, минохвъргачи, артилериисти, пионери и др.

Започнаха се многобройни стремителни контра-таки, предвождани отъ беззаветно храбри офицери. Полковите и бригадни поддръжки сжщо се явяватъ на най-заstraшените мѣста и съ вихренъ устремъ налитатъ върху неприятеля. Части отъ главната позиция многократно минаватъ отъ ръце въ ръце.

Цѣли петъ часа трае тази кръвопролитна борба между титани. Позицията е обляна въ кръвъ.

Но срещу бѣсния отпоръ на нашитѣ юнаци не можаха да устоятъ известнитѣ, по своето упорство и храбростъ, англичани. Неприятелътъ е разколебанъ и започна да отстъпва, преследванъ съ огънь отъ нашата артилерия, като остави въ наши рѣце стотици пленници — англичани и гърци — и многобройни трофеи.

Позицията е въ наши рѣце.

Неприятелската артилерия съ още по-голѣма яростъ започна да обстрелва нашитѣ батареи и да доразрушава нашата позиция.

Началникътъ на дивизията веднага написа и изпрати до бригаднитѣ командири телеграми, въ които като благодареше и похваляваше всички чинове за проявената храбростъ и нанесеното поражение на по-многобройния противникъ, изказваше своята вѣра, че и занаяредъ ще отбраняватъ повѣрената имъ позиция съ сжщото геройство и съ сжщия успѣхъ.

Командиритѣ на бригадитѣ незабавно отговориха и, като благодариха на началника на дивизията за изказанитѣ отъ него похвали, даваха отново клетва, че ще държатъ здраво позицията и не ще отстъпятъ на могщия противникъ нито педя отъ оросената съ българска кръвъ земя.

19 септемврий. Неприятелската разрушителна артилерийска стрелба продължаваше непрекъснато. Презъ нощта неприятелътъ бѣ засиленъ съ нови прѣсни части (гърци и французи), и на 19 септемврий сутринята той предприе нова решителна атака съ още по-голѣма свирепостъ и стихийна сила. Но следъ продължителна жестока близка борба, атаката бѣ отново кръвопролитно отблъсната, защото въ тая борба между два храбри и достойни противници, наддѣля българинътъ, който защитаваше родната си земя.

Поражението на противника бѣ пълно и съкрушително. Подъ закрилата на своята много посилна артилерия, англичани и гърци се оттеглиха на укрепената си позиция, като оставиха на бойното поле много хиляди свой убити.

И ние дадохме скжпи жертви...

Началникътъ на дивизията незабавно изпрати до всички началници следната телеграма:

„Нови славни дѣла извършиха подчиненитѣ Вамъ части. Доблестнитѣ артилериисти, пехотинци, картечници и всички други, съ безподобно съревнувание и готовностъ да се жертвуватъ за родната земя, следъ продължителна борба съ по-многочисления врагъ, успѣха да запазятъ своитѣ позиции и да отблъснатъ атакуващитѣ англичани и гърци, като имъ нанесоха голѣми кървави загуби. Противникътъ ще си спомня завинаги съ ужасъ за юнацитѣ, които защитаваха Дубъ и Кала-тепе. Отъ все сърдце благодаря Вамъ и на всички Вамъ подчинени юнаци. Днесъ цѣла България ще се радва и съ гордостъ и признателностъ ще си спомня за своитѣ синове и герои отъ 9-та артилерийска бригада, за геройтѣ Доростолци, Свищовци, Троянци, Плѣвенци, за 57 и 58 полкове и всички други придадени части, които съ небивало самопожертвуване проливатъ кръвта си, за да бранятъ нейната честъ и бждаще. Пращамъ братски поздравъ на всички юнаци, които взеха участие въ днешния жестокъ но славенъ бой. Да даде Богъ, щото бойното щастие всѣкога да увѣнчава Вашитѣ усилия!“

Нашата артилерия зна-

чително отслаби своя огънь, а къмъ вечерята той съвсемъ престана.

Всички части отъ дивизията бѣха капнали отъ умора и изтощение. Но вечерята закипѣ работа: попълваха се бойнитѣ припаси, подмѣняваха се счупенитѣ и разрушени минохвъргачки и картечници, погребваха се убититѣ храбреци, пренасяха се раненитѣ, готвачитѣ носеха изобилна топла храна.

Дойранскитѣ защитници съ спокойствие посрѣщаха нощта, безъ да подозиратъ каква страшна изненада ги очаква.

На следния день започнаха да пристигатъ поздравителни телеграми отъ вишето началство, отъ съседнитѣ дивизии и др. Дойранскитѣ защитници ликуваха. Мощното българско „ура“ се носеше по позицията, и въ сжщото време полковетѣ бързо се привеждаха въ редъ, за да бждатъ готови за нова борба.

Но, като грѣмъ отъ ясно небе, се получи категорична заповѣдъ: дивизията да отстъпи веднага, защото общото положение на южния фронтъ налагало това!

Каква жестока сждба!

Съ сълзи на очи юнацитѣ отъ 9-та Плѣвенска дивизия напуснаха позицията, която тъй геройски защитаваха, гдето оставиха толкова свои паднали другари и съ която ги свързваха скжпи спомени.

Дойранскитѣ боеве съкрушиха напълно духа на противника и той нѣмаше вече сили да предприеме активни настѣпателни действия.

Това даде възможностъ на 1-ва отдѣлна българска армия да отстъпи въ редъ. Ако Плѣвенската дивизия бѣ разбита и принудена да отстъпи подъ изстрелитѣ и напора на противника, то въ такъвъ случай цѣлата 1-ва армия рискуваше да бжде пленена и унищожена, и границата на България щѣше да бжде широко отворена за тържествущия неприятелъ.

Въ епичнитѣ борби при Дойранъ 9-та Плѣвенска дивизия запази неопетнени своитѣ славни бойни знамена.

Значението на тая блѣскава победа не е само, че възвеличи славата на българското оржие и показа на какви подвизи е способно българското войнство, но още и това, че на Дойранската победа се дължи гдето България бѣ запазена отъ вражеското нашествие на гърци и сърби, катастрофалнитѣ последици отъ което нашествие за цѣлостта и дори за съществуването на нашето отечество не могатъ да се предвидятъ. Подвигътъ на 9-та Плѣвенска дивизия спаси България отъ страшно унищожение и гибелъ, спаси нейната честъ.

И сега, като си спомниме за ония страшни и въ сжщото време славни дни, трѣбва да отбележимъ, че презъ време на горнитѣ жестоки боеве нито единъ войникъ отъ Плѣвенската дивизия не напусна своето мѣсто; че макаръ позицията и теленитѣ мрежи да бѣха разрушени, нищо не можда разколебае духа на доблестнитѣ Дойрански защитници отъ всички родове войски, които бѣха изпълнени съ готовностъ да умратъ за България и съ вѣра въ победата.

Отечеството трѣбва да се гордѣе съ доблестнитѣ дѣла на своитѣ вѣрни деца.

Вѣчна паметъ на падналитѣ за България юнаци! Слава на 9-та пехотна Плѣвенска дивизия!

Юрданъ Трифоновъ

Плѣвенски книжовникъ и църковно-училищень деецъ отпреди сто години

Руско-турската война въ 1828/1829 г. не донесла на българитѣ онова, що чакали отъ нея. Гърцитѣ добили пълна независимостъ, Влахо-Молдавия и Сърбия — автономия, а българитѣ си останали подъ пълна турска властъ. Но и за тѣхъ тя не минала безследно. У тѣхъ се явила увѣреностъ, че вече иде тѣхния редъ, и руското влияние въ Турция се усилило, особено откакъ султанътъ билъ спасенъ отъ египетския паша Мехмедъ Али съ руска помощъ. Отдѣлянето на цѣли княжества отъ турската държава произвело силно впечатление и възбудило нови надежди у българитѣ. За това впечатление можемъ да сждимъ по следната бележка, направена отъ образования попъ Спасъ върху единъ празень листъ на преведената отъ него и отъ Лазаря Димитровъ *Александрия*. Откакъ споменува за превзimanето на Варна отъ руситѣ, той продължава: „Влахи посвоиха и запписаха дунава и не можаха турчинъ да мине нито търговецъ. Много чудеса станаха отъ бга беше страхъ и отъ тогисъ си направиха република сиречь аскеръ солдате власи и ги наредиха покрай дунава и си вардате земята влашка турчинъ нема у влашко, дето останаха бешлии¹⁾ то лица отъ турските раце и други работи станаха и турчинъ търговецъ тешко минува у влахи лесно имъ порасте рога на власите отъ бга беше чудо“. Колкото за надеждитѣ, които възбудила войната, тѣ личатъ най-добре отъ една книга, преведена въ Плѣвень отъ влашки въ 1830—1831 г., т. е. една година следъ одринския миръ. Тя носи заглавие „ХРИСМОСЪ ИЛИ: ПРОРОЧЕСТВО БЛЖЕННОМУ ІЕРОМОНАХУ АГАΘΑΓΓΕΛУ“. Нейнъ преводачъ билъ родолюбивиятъ плѣвенски гражданинъ, роденъ въ Габрово презъ 1782 г., *Владъ п. Петковъ*, бояджия, който станалъ зетъ на чорбаджи Георги Михайловъ. Когато се оженилъ за дъщерята на последния, Димитра, той билъ вдовецъ, защото първата му жена, трѣвненка, била умрѣла. Въ Плѣвень Владъ п. Петковъ се преселилъ въ 1815 г., кждето презъ 1819 година си направилъ и кжща. Като добъръ краснописецъ и доста развитъ за времето си човѣкъ, той скоро станалъ секретаръ на църковното настоятелство, а сегисъ-тогисъ бивалъ и епитропъ Владъ е писалъ голѣмата кондика на църквата „Св. Николай“ и кондиката на Карлуковския манастиръ. Тя се намѣри неотдавна въ книгитѣ на покойния свещеноикономъ Антоний Поповъ и сега се пази въ читалищния музей. Отъ втората си жена Владъ ималъ двама синове — Пенчо, роденъ презъ 1815 год. и Христо, роденъ презъ 1826 год., сжщо бояджии, като него родолюбиви и влиятелни граждани съ многобройна челядь. Той умрѣлъ въ 1851 год. Завещанието му, писано отъ самия него, биде предадено неотдавна въ музея на читалище „Съгласие“ отъ правнучката му г-жа Сийка, по мжжъ Пенева.

Преведената отъ Влада п. Петковъ книга била донесена отъ плѣвенския търговецъ хаджи Тодоръ Живковъ. Като казва самиятъ Владъ въ послесловието на своя преводъ: квр Теодору Живковъ отъ Плѣвень като му са случи да я виде у едно-

¹⁾ Бешлии се наричали турци, които се издържали отъ власитѣ, за да пазятъ да не минуватъ грабителите презъ Дунава; тѣ прилагали наказанията върху осждени турци, за да не става нужда мохамеданинъ да се наказва отъ християнинъ влахъ.

го пріятеля у Краліово, и сасъ голѣмо прилежаніе стана мукаятъ, и повече нѣя остави у него: ами я зѣ, сасъ какімто образомъ можѣ. Самата книга, която Тодоръ Живковъ взелъ въ 1830 год., както изглежда, безъ позволение отъ притежателя ѝ, като я е мислѣлъ за много важна, и която Владъ превелъ въ 1831 г. на български, за насъ сега не представя никакъвъ интересъ по съдържанието си: въ нея сж изложени различни видения, които, ужъ, монахъ Агатангелъ, отъ ордена на Св. Василия Велики, видѣлъ въ гр. Месина (на остр. Сицилия) въ 1279 г.. Тия видения, които той записалъ на френски, били преведени още въ 1555 г. въ Миланската областъ (северна Италия) на грѣцки отъ монаха бенедиктинецъ Яковъ Пелеотъ, а следъ това въ 1818 г. били преведени на влашки и напечатани. Въ 10-тѣ глави на книгата се изреждатъ видения, въ които действуватъ различни фантастични птици и други животни — орелъ, кикносъ (тѣй се казвалъ лебедътъ на Аполона, който ужъ ималъ дарба да предсказва), лъвъ и пр.. Тия животни представятъ съвременни на автора държави, особено Папската областъ, Византия, Ломбардия, многобройнитѣ държавници на нѣкогашната Германска империя и пр.. Тълкования на виденията не сж дадени нито отъ автора, нито отъ по-раншнитѣ преводачи на книгата. Но плѣвенскитѣ преводачъ бояджия намѣрилъ за потрѣбно и възможно да даде такива, и то отъ себе си. Причината на неговата ревностъ да изтълкува тъмнитѣ и забъркани видения на Агатангела, трѣбва да се търси въ увѣреността, че тѣ съдържатъ предсказания за падането на Турция и освобождението на България. Но това му съставило голѣмъ трудъ, едно, защото самото изложение на пророчествата е тъмно и, друго, защото много отъ държавитѣ, които авторътъ е ималъ предъ видъ, вече били изчезнали, та за преводача тълкователъ е било мжчно да ги отгатне.

За насъ Владовитѣ тълкования на Агатангеловитѣ пророчества иматъ значение съ две нѣща: 1) гдето изкарватъ наяве твърде високото развитие на преводача за онова време и 2) че сж подхранвали надеждата на плѣвенци за близко освобождение. И наистина, стига човѣкъ да прочете тия тълкувания, за да се увѣри, че Владъ п. Петковъ е знаелъ добре почти всички тогавашни държави и е билъ запознатъ донѣкжде съ тѣхната политика; той е ималъ достатъчни исторически и географически познания, които ще да е добилъ отчасти отъ влашки, а отчасти отъ грѣцки книги, понеже е знаелъ грѣцки. Отъ друга страна, увѣреността, че, следъ грѣци, сѣрби и румѣни, иде редъ да се освободятъ и българитѣ — което, по тълкуванията на плѣвенския преводачъ трѣбвало да стане въ 1853 г., — тая увѣреностъ е издигала духомъ и него, и близкитѣ до него граждани и ги е карала да работятъ по-усърдно за общо добро. Както е известно, кримската война, отъ която българитѣ чакали своето освобождение, се отворила въ 1853 г.; а тая година е била сжщата, която предсказвали тълкуванията на Владъ п. Петковъ. Когато се отворила войната, той вече билъ умрѣлъ (въ 1851 г.); но съ каква ли увѣреностъ въ скоршното възкрѣсване на България сж посрещали

тая война близките му и всички, които сж чели и преписвали книгата му! А преписвачите й не били малко. И следъ кримската война, въ 1860 г., Илия бакалъ направилъ единъ преписъ, като забележилъ върху първата кора на Влдова преводъ: „азъ илиа бакалъ исписахъ туй число отъ владе попъ петковъ 1860 лето мес інарій день І“. Отъ бележката се вижда, че ученолюбивия бакалъ Илия, който ще да е училъ малко гръцки или при даскалъ Кесария, или при Манолаки Васкидовичъ, смѣсилъ думата

„хрисмосъ“ (пророчество) съ „аритмосъ“ (число), та съобщилъ, че преписва „число“. Единъ преписъ отъ сжщото „число“ билъ направенъ дори следъ освобождението въ 1880 г. отъ Атанасъ Герговъ. Презъ тази година нѣкои мистично настроени плѣвенски читатели на Агатангеловите пророчества вече търсѣли да отгатнатъ по тѣхъ, дали князь Батембергъ ще остане за дълго въ България, или ще я напусне.

Коста Стефановъ

За единството на нашето национално съзнание

Празденствата, които властите и гражданството на гр. Плѣвень устройватъ на 19 декемврий т. г. иматъ за насъ, вънъ отъ характера имъ на мѣстни тържества, още и смисъла на всенародни тържества. Тѣ иматъ едно всебългарско символическо значение.

Стогодишнината отъ съграждането на черквата „Св. Николай“ ни припомня за оная великава борба за извоюване на духовно-просвѣтни права на българите, арена на която бѣше територията на българските земи отъ Дунавъ до Охридъ и отъ Тимокъ до Цариградъ, а войникъ на тази арена — единния български духъ, и която завърши съ утвърждаването на акта за независимостта на българската черква съ фирмана отъ 1870 година. Тази борба за духовно-просвѣтни интереси, наредъ съ революционната дейностъ на отвержените апостоли за политическо освобождение на българския народъ, бѣше началото на българското възраждане; чрезъ нея се опредѣляше за българина ново мировъзрение; чрезъ нея въ съзнанието на българина се формираше идеята за едно народно движение, което въ свѣтлината на историята и сждбата му даваше чувството за законмѣрността на единъ новъ животъ. Българския духъ, дълго приспиванъ въ игото на духовна и политическа зависимостъ, чрезъ борбата съ Фереръ даваше да се усѣти нагона на едно общенародно движение, което трѣбваше да покаже на свѣта, че и въ нашия народъ живѣеха все още ценности на волята и на духовно — расова мощъ.

Тържественото оповестяване на независимостта на българската черква отъ Екзархъ Антимъ І на 11 май 1870 година бѣше събитие, което по своята емоционалностъ и идеенъ обликъ може да се мѣри съ ний-голѣмитъ събития на историята на народите въ борбите имъ за националенъ възходъ. Независимостта на българската черква има и още по-голѣмо значение въ това отношение, че — въ противовесъ на нѣкои други черкви, които отъ гледището на международното право съставляватъ въ териториите на държавите извъндържавни общества и сж чиста еманация само на религиозното съзнание, нашата черква бѣше създадена като чиста народна, българска черква. Идеята за създаване на независима българска черква не бѣше само идея, въ която се отливаше волята на единъ народъ за христианизирание и за придобиване достоянията на общата религиозна култура, но тя бѣ идея, въ която гласътъ на погазени презъ вѣкове духовно-просвѣтни интереси и права на единъ милионенъ народъ призоваваше единството на неговата духовна и физическа мощъ въ изгра-

ждане на сждбата му. Свещената воля на българския народъ за народна свобода събуждаше заспалия духъ на роба, който въ религиозно-мистическата перспектива на черковната независимостъ виждаше и примамната зора на политическото си освобождение. Чрезъ завоюването на своята религиозна свобода българинътъ абсолютно утвърди за себе си вѣрата въ своята национална сжщностъ, въ своята народна честъ и историческа предопредѣленостъ. Последвалата национална революция — възстанието презъ 1876 година, намѣри своето обоснование въ моралните елементи на спечеленото отъ борбата за национална черква пречистено българско съзнание.

Така разглеждайки смисъла на празденството по стогодишнината на черквата „Св. Николай“ въ Плѣвень, ние трѣбва да спремъ вниманието си и върху другото събитие, което 19 декемврий на 1934 година ще регистрира за българската история: полагането на основния камъкъ на паметника, който ще се издигне за увѣковчаване въ вещественъ знакъ на паметта на загиналите бойци отъ 9-та пех. Плѣвенска дивизия презъ войните.

Култътъ къмъ умрѣлите, култътъ къмъ героите на отечеството по своята сжщностъ е най-висшата добродетель, съ която народите съ формирано национално съзнание се гордѣятъ. Защото чрезъ умрѣлия герой отечеството е записало съ кръвъ въ книгата на своята жизнена сжба отвлечените идеи на своите духовни стремежи. Какво би била идеята за свободата безъ кръвта на героя? — Само гола идея на едно съзнание. Само пресътворената идея въ дѣло е пълноценна идея. Идеята за нашата национална свобода чрезъ жертвите на героите доби опредѣлена степенъ на пълноценна идея на свободата. Въ войните за нашето народно обединение българскиятъ народъ съзнателно организира силите на своя физически корпусъ и идеите на своето мисловно битие. Всяката за освобождението на поробените българи бѣше висшата форма на едно народно съзнание, което, въпрѣки усѣта за огромността на жертвите, които трѣбваше да се понесатъ, даваше въ пълнота нравственото оправдание на това народно бедствие. Българското народно съзнание организираше за двубой съ враговете силите на своя народъ съ една ясна и опредѣлена задача: война за обединение на българския народъ. Войната бѣше акция национално-идеологически оформена. Чрезъ нея се даваше обосновка на националния български активизъмъ, който по своя исторически характеръ е билъ винаги чисто български стремежъ къмъ национално обединение и етнографска

определеност. Достатъчно е да преглеждаме от време-навреме прекройките на картата на Балканския полуостров, за да се убедим, че не идеята за хегемония е била подбудата за историческите войни на българите, а волята за едно народностно обединение. Моралните, духовни и политически основания на българския национализъм сж били винаги основания не на една идеология на шовинизъм, а на една идеология на изключително български народни интереси, подкрепвани от принципите на етнография и историческа териториалност. Възраждането на българския народ е взело много жертви. Ние трябва да преклоним пред тези жертви глави. Защото въ кръвта на тези жертви за общонародния български идеал извира гордостта ни като народ; тая кръв е честта на народа ни; въ нея е залога и надеждата ни за успех на бжещата революция на българския дух въ историческия му път към себеутвърждаване и вечно развитие. И въ този смисъл символическото значение на жертвите на българските войни добива реалното определение на една саможертва, която един народ въ своята цялостност даде — без разлика на съсловия, класи и земни предели — зарад своя общонароден идеал: обединението на българското племе.

Въ празненствата на 19 декемврий ще се отпразднува и деня на освобождението на Плъвен от турското иго; ще се освети и новата сграда на Офицерското събрание. Чрез първия празник ние ще дадем израз на благодарност на българския народ към руския за великата му жертва въ Освободителната война. И тая година ние ще докажем традиционно, че мъртвите руски герои сж въ действителност живи и че подвига им е насъщния хлъб, съ който се храни всъко българско сърдце. Великолепната сграда на Офицерското събрание — дом, читалище и музей, е указание за оная воля у нас, въ която, въпреки економическия упадък на народа ни, се проявява принципа на българската обще-

ствена солидарност, която неспирно ще вдига паметниците на материалната ни култура, за да бже едно истинско звено съ напредъка на големия външен свят.

Така ние виждаме, че и въ духовно-просветните ни борби и въ борбите на кръвната ни активност за обединение се е проявила силата на едно единно българско съзнание. Въ тези борби се е излъло конкретно историческото съдържание на едно въковно напрежение на народа ни за обединение. Сждбата на народа ни е била винаги въ зависимост от националното ни съзнание: възхода и упадък на нашето историческо развитие е бивало винаги предопределяно от степента на това съзнание. Въ дни на сегашната действителност когато, като че ли, всички сили на враговете ни сж организирани за най-черно потисничество на националния ни дух, идеализма на българския национализъм трябва да ни стане отново знаме въ борбите за тържеството на нашите народни идеали. Днес сжществва опасността за едно ново съревнование между народите, за една нова решителна борба. Това съревнование лежи и въ плоскостта на духовния живот и културата, и въ плоскостта на материалните завсявания. Кой ще победи? — Силата на морала или стихията на материалната сила? Отговора на този въпрос, повече от всеки други път, предлага за българското съзнание проблемата за неговото единство. Тогава, когато националистическата демагогия на победителите открито санкционира и признава като ръководяща въ отношенията на народите ролята на грубата материална и военна сила, ние, българите, обединили въ своя економически живот, обезсилени въ нашите народни защитни кадри, трябва да потърсим въ страхотността на тази демагогия едно от най-силните основания за единство въ нашето национално съзнание. Въ идеята за това общобългарско съзнание ние трябва да видим една от най-актуалните задачи на българския национализъм от днешни и утрешни дни.

Атанасовъ, Ил.

Генер. лейт О. З.

ДЕВЕТНАДЕСЕТИ ДЕКЕМВРИЙ

Следват въковете, а заедно съ тях и поколънията. Всички ние идваме от неизвестността, минаваме през битието на всемира и заминаваме въ небитието.

Началото и края на нашето аз, нмат никакво значение и не остават следи; дълата, обаче, извършени през течение на съществуванието ни, дават ясна и върна представа на онзи, които идват след нас, за нашите качества и заложби.

Въ природата на човъка е да се стреми към разкриване и разучване творенията на миналото. Сждим за предшествуващите ни поколъния по оставените от тях паметници от духовен и материален произход. От онова пък, което оставим ние ще сждят за нас подрастващите поколъния.

Преди 100 години, въ епоха обвита въ мракът на робството: обществени дейци, вдъхновени върующа, преданни чада на православната църква, след продължителна и упорита борба, понасяйки

колосални жертви, осъществиха най-послед съкровенната мечта на своите Плъвенски съграждани — съзиждането на величествен, по външност, за онова време, храмъ.

Отдавайки днес почит към паметта на нашите прадеди, които съградиха този молитвен дом, просъществувал дълъ век, нека ние запазим тази свещенна реликва, като светилище, което въ хубавите стари времена е озарявало нашите добри бащи и деди съ лжчтите на православието. Нашия стремеж, обаче, трябва да бже: — изграждане над тази светиня, новъ величествен храм, който въ продължение на въкове да даде ясна представа на бждащите поколъния за величието на духовния уровень въ днешната епоха и възвишеността на нашите религиозни чувства.

Не съществва народ, който да е преживъл толкова много робски страдания и изпитни, както българския. Избликът на племенни чувства въ необятната земя на великата славянска империя

сътвори нашата свобода. Следъ тежки и упорити боеве, веригата на петвъковната тирания бѣ сломена и Плѣвень, а не дълго следъ това и цѣла България, бѣха озарени отъ лъчитѣ на свободата. Славата на грандиознитѣ борби, изнесени отъ руската армия въ тази война, ще пребже въ вѣковетѣ. Признателностъ и почитъ, както на Плѣвенци, така и на българския народъ къмъ паметъта на Царь-Освободителя и загиналитѣ руски борци ще се предава на вѣчни времена отъ поколения на поколения.

Следъ 57 години отъ нашето освобождение, офицеритѣ отъ Плѣвения гарнизонъ иматъ вече съграденъ офицерски домъ — читалище — музей. Блѣсковото завършване на този величественъ монументъ — сътворенъ отъ нищо — е явно доказателство за мощта на военната предприемчивостъ. Тамъ, въ това военно светилище, отъ сега нататъкъ, презъ течение на десетилѣтия и вѣкове ще се култивиратъ граждански и военни добродетели; ще се придобиватъ и разширяватъ знания по всички отдѣли на просвѣтата, културата и техниката; тази сграда ще бже съединителното звено между народъ и армия; подъ нейния покривъ всички ще могатъ да намѣрятъ приятенъ отдихъ и благотворна почивка.

Въ този тържественъ день — щастливо съчетание на празненства, ще се положи основния камъкъ на паметника за падналитѣ герои отъ 9-та пѣх. Плѣвенска дивизия. Дивни сж величественитѣ подвизи на бойцитѣ отъ тази дивизия; несравними сж нейнитѣ бойни дѣла. Въ време на най-тежки изпитания, тя запази честъта на Българската армия и достойнството на българското оржие. За да може да се даде най-сполучливъ материализи-

ранъ изразъ на почитъ къмъ загиналитѣ герои и тѣхнитѣ бойни дѣла, необходимо е ржководството и управлението на фонда — паметникъ, да става съ широкото сътрудничество на просвѣтитѣ бойци и гражданството, та по тоя начинъ да може да се постигне най-добре целъта. Хората на интелекта, които сж взели участие въ бойнитѣ действия на дивизията и сж преживѣли изнесенитѣ отъ нея грандиозни сражения, по интуиция ще дадатъ, безсѣмнено, вѣрната насока, която трѣбва да се следва за постигане целъта.

Паметника на 9-та дивизия, основния камъкъ на който ще се положи, трѣбва да импонира въ всѣко отношение между издигнатитѣ паметници въ градъта и неговата околностъ въ паметъ на нашитѣ освободители.

Достойното материализиране на епохални дѣла изисква безусловно понасяне на съответнитѣ разходи. И за да може проектирания монументъ да представи предъ поколенията величавата епопея на 9-та пѣх. Плѣвенска дивизия, разполагаемитѣ срѣдства на фонда, неминуемо трѣбва да бждатъ удвоени. Да не забравяме, че когато изпълняваме нашия общественъ дългъ, предъ творчеството на общественитѣ мѣроприятия, необходимо е да се ржководимъ винаги отъ максимата — Quidquid agis prudenter agis et respice finem.

Вдъхновявайки се отъ споменитѣ на миналото, възбуждащата се вѣра въ настоящето и надеждитѣ на бъдещето, нека кажемъ:

Да пребже въ вѣковетѣ нашата нравствена ржководителка и религиозна наставница на народа — църквата!

Да пребже въ вѣчна слава паметъта на падналитѣ герои презъ освободителнитѣ войни!

† Н. В. Ракитинъ

Когато тѣ бѣха още малки и слаби,
Любима имъ бѣ на войници играта,
Нарамваха дървени пушки и саби,
Нахлупваха книжния шлемъ на главата
И боси, по ризка — дружина сговорна,
Дружина шумлива, въ игри неуморна,
Въвъ стройни редици съ байраци на чело
Тѣ бодро вървѣха и пѣха смѣло:
„Тозъ, който падне въ бой за свобода . . .“

Тѣ

Когато въ живота суровъ възмжжаха,
И бѣха бащи тѣ отрупани съ грижи,
При бойния зовъ подъ байраци се събраха,
Въ гърдитѣ юнашко сърце се раздвижи,
И вихромъ окрилени съ мощъ непозната
На югъ по горитѣ, на северъ по полята
Загинаха честно за родното дѣло,
Тѣ паднаха, както тѣ пѣха смѣло:
„Тозъ, който падне въ бой за свобода . . .“

Георги Марковъ

Априлскитѣ дни*)

Изтече кратката южна зима въ постоянна артилерийска стрелба и чести предпозиционни схватки. Наказанъ и сразенъ презъ есенъта, врагътъ не смѣеше да доближи нашитѣ окопи дори до късна пролѣтъ.

Но дойдоха днитѣ на голѣми съглашенски офанзиви на западъ и изтокъ. Личеше, че противницитѣ сж решили съ общъ напѣнъ по всички фронтове да скжсатъ желѣзната верига на нашата отбрана. И още въ началото на априлъ артилерийската и аеропланна дейностъ между Дойранъ

и Вардара станаха по-оживени. Търсѣха мѣстата на нашата артилерия, търсѣха нашитѣ подрѣжки, престрелваха се по нашитѣ окопи, все нови и нови батареи излизаха на сцената: противникътъ готвѣше своя шурмъ.

Но плѣвенци никога не сж чакали това събитие съ такова спокойствие и съ такава увѣреностъ въ собственитѣ си сили! Досегашнитѣ борби съ врага бѣха имъ вдѣхнали пълна вѣра въ позицията и въ собствената мощъ; тѣ познаваха добре и своя противникъ съ неговитѣ маниери и върваха, че новата буря, която иде, не ще помѣсти нито единъ камъкъ отъ тѣхната твърдина.

*) Изъ неиздаденитѣ „записки на поручика“.

На 21 април още от сутринята артилерийската стрелба на англичаните мина границата на „оживлението“: тя се обърна въ силна, разрушителна стрелба за подготовка на нападението. Тая стрелба се водеше съ такава точност и методичност, щото личеше, че не напразно въ всеки ясен априлски ден, едно след друго, орляци нахални хвърчила се виеха надъ нашите окопи.

Стреляха по цѣлия фронтъ. На изтокъ, къмъ гладките води на Дойранското езеро, на западъ дори до Кожухъ, а нощемъ, въ тихи промежутъци, дочуваха се далечните тътнежи, идещи, навѣрно, отъ Добро-поле и Черна: цѣлиятъ югъ бѣ пламналъ. Но още на втория денъ отъ стрелбата заличаха пунктоветъ, кждето щѣше да бжде главния напоръ: „51“*) и този пжтъ не бѣ пренебрегнато.

Навикнаха вече плѣвненци на тая музика. Знаейки вече нейните тонове, тѣ търсѣха само новото въ тѣхъ. А тоя пжтъ басоветъ преодоляваха: противникътъ бѣ увеличилъ числото на тежките си батареи, изпиталъ вече недействителността на малокалибрениетъ. Ей, чува се тжпъ далеченъ гръмъ и съ грозенъ вой голѣмокалибрена граната се приближава.

— „Иде близко!“ — казватъ бърже скрититъ въ помѣщението дежурни, и въ сжщия мигъ оглушителенъ трѣсъкъ разтърсва скривалището. Прахъ и димъ, а следъ две три секунди почватъ — „тупъ-тупъ-тупъ!“ — да падатъ бърже-бърже издигнатитъ високо нагоре парчета желѣзо и буци пръстъ: всѣка отъ тѣхъ е нова малка граната. Посрѣдъ тѣзи басови звуци непрестанно виятъ подребнитъ гранати по всички посоки. На земята е слѣзълъ ада, а подъ нея — очакване, мълчание и понѣкога сухи разговори и дори шегѣ.

— Ето я иде! — оповестяватъ воя на новата граната.

— Ама тази какъ е запъшкала отъ далечъ! — ще каже другъ — и въ тоя мигъ трѣсъкътъ прекъсва разговора.

— Какъ не ще пѣшка, чува се насмѣшливъ гласъ още срѣдъ облака отъ прахъ — отъ 15 километра иде и колкото единъ човалъ брашно тежи!...

Нашата артилерия е нѣма. Като разяренъ звѣръ тя сдържа съ сила своя гнѣвъ и чака да види по-близо своята жертва, за да излѣе своя гнѣвъ надъ нея.

Вилнѣе съ пълна сила вражеския разрушителенъ огънь. И въ момента на най-голѣмата му яростъ, той внезапно заглѣхва: неприятелските батареи една по една замлѣкват и „51“ е за мигъ освободено отъ страшния гнетъ. Но какво е станало? — Най-любопитните излизатъ изъ полузатрупанитъ ходове на скривалищата и скоро отвънъ се чуватъ радостни гласове: „Аероплани, аероплани, наши аероплани!“ Отъ северъ цѣла колона, наредени въ правилни групички, повече отъ две десетици, горди наши хвърчила летятъ къмъ вражеските позиции и пълнятъ пространството съ гръмко-ръмжение. Лицата на всички погребани въ подземията бойци блѣстятъ отъ свѣтла радостъ. За мигъ всички се покатерватъ по разрушенитъ окопи и гледатъ величественото зрелище. А врагътъ нѣмѣе. Той напуска задименитъ отъ стрелба

*) Граничалъ къмъ 51 е названието на позицията, която Плѣвненския полкъ брани на южния фронтъ съ себеотрицание повече отъ две години.

гърла на орждията и бѣга къмъ своитъ скривалища, защото още малко и нашиятъ гнѣвъ ще се излѣе надъ неговата глава. Едни отъ нашитъ орли завиха надъ вражеските батареи, други обикаляха позицията му, а трети летѣха на югъ и по-на-югъ, и търсѣха отрупанитъ му съ мунции складове.

Още малко — и неприятелската позиция погъна въ прахъ и димъ. Далечни взривове, подобно трѣсъкътъ отъ катастрофално земетресение, говорѣха, че нашитъ аероплани сж намѣрили скривалищата на тѣхнитъ снаряди. Възторгътъ тукъ нѣмаше граница. А тамъ, орлитъ още се виеха и солѣха земята съ огънь и смъртъ: тѣ отмищаваха.

На 22 и 23 април все сжщата пѣсенъ.

— „Та то стана твърде много!“ — си говорѣха най-нетърпеливитъ — време е вече да дойдатъ, за да се свърши тая комедия...

И действително, на 23 април, къмъ разсъмване, две неприятелски групи се опитаха да се приближатъ до нашитъ позиции, за да констатира, види се, резултатитъ отъ тридневната си стрелба. Тѣ не бѣха щастливи, обаче, да се доближатъ дори до линията на нашитъ секрети. Срещу тѣхъ е само секретътъ на младия и скромнъ, но *храбъръ до забрава фелдфебелъ Кънчевъ*. Той, съ *трима души, не се стресна отъ приближаването дори на 40—50 души врагове*. Оставя ги да дойдатъ на 15 крачки до секретата и съ първитъ изстрели повала нѣколко отъ вразитъ. Останалитъ хукватъ да бѣгатъ, отнасяйки своитъ ранени, а трима огромни англичани останаха мъртви, за да дадатъ съ своитъ форми и книжа ценни сведения за противниковото разположение.

Отъ тогава тоя секретъ се нарече „Кънчевъ“, за да знае всѣки воинъ, че тукъ и навсѣкжде, той трѣбва да стои тѣй твърдо и непоколебимо, както младия фелдфебелъ, дори при море отъ врагове...

На 24 април неспирниятъ и надминаващъ всичко до сега огънь показе, че това е последния денъ на артилерийската подготовка. Разрушенията бѣха толкова достатъчни, че нѣмаше вече какво да се желае. Атаката трѣбваше да стане, и тя стана!...

Къмъ 10 часа вечерята, посрѣдъ най-вихренния барабаненъ огънь, завесата на последния изведнажъ се праметна задъ линията на нашитъ окопи и той се обърна въ преграденъ.

Непосрѣдстаено задъ бойнитъ окопи, около наблюдателния си пунктъ, се разхождаше съ нервни крачки дружинниятъ командиръ, подполковникъ Печигарговъ. Той познава своитъ соколи — не за пръвъ пжтъ сж поставяни тѣ предъ подобни изпитания. Познава и своитъ помощници — ротни командири, най-младиятъ отъ които, командирътъ на 15 рота, студентъ-инженеръ,*) държи ключа на „51“. Той получи преди малко спокойнитъ и самоувѣренитъ имъ донесения, но увѣреностъта му въ тѣхната твърдостъ не можеше да изгони изъ душата му безпокойствието предъ очакваната среща. Защото (това, което преживѣха тѣ тамъ, горе, отъ четири дни насамъ, надминава границитъ на обикновената издържливостъ.

Въ тоя мигъ тревожно забръмча вибраторътъ на телефона. По единствения останалъ здравъ брониранъ кабелъ отъ „51“ идеше очакваната вестъ:

*) Днесъ инженеръ Димитъръ п. Антоновъ.

англичанитѣ сж на 200 крачки предѣ телената мрежа. Още не бѣ доизречено това донесение, и отъ разни точки на пламналото „51“ се заиздигаха кърваво червени ракети.

Задържаната отъ нѣколко дни яростъ на нашата артилерия избухна като нѣкоя фурия. Потъналитѣ въ зловещо мълчание хълмове, задъ които отъ четири дни чакаха своя редъ нашитѣ топове, блѣснаха отъ заритѣ на ураганнитѣ изстрели — и предъ нашата позиция се очерта огнениятъ поясъ отъ преградния ни огънь. Минохвъргачкитѣ догнаха скоро този хоръ, бомбохвъргачкитѣ и картечницитѣ, излѣзли изподъ земята, присъединиха къмъ него своитѣ трели — и всичко се сля въ една луда фанфара: „51“ пѣеше своята трета симфония.

Въ това време горе, на моилата, се разиграваха сцени на свѣтълъ героизъмъ и мъченишко себеотрицание. Излѣзлитѣ първи отъ скривалищата и усѣтили близостта на противника, зовѣха останалитѣ си другари съ диви викове, които се чуваха дори срѣдъ адския трѣсъкъ на топоветѣ. Всѣки бърже заемаше първото сгодено мѣсто за стрелба и съ разтворени очи, за да не стреля напразно, търсѣше врага. Първитѣ английски вериги сж дори минали разпокъсаната телена мрежа и на много мѣста се завързва жестоко ржкопашенъ бой.

Защитницитѣ на „51“ сж до единъ по мѣстата си. Предъ всички е любимиятъ и винаги съ своитѣ войници подпоручикъ Пенчевъ*). Въ днитѣ на артилерийската подготовка той, съ своето спокойно и твърдо лице, отъ което нито единъ мускулъ не трепваше дори при най-жестоката стрелба, ободряваше войницитѣ и ги успокояваше съ простото си присѣствие. А когато ржкопашниятъ бой закипѣ, той бѣ на разрушения брустверъ на окопа и тамъ, съ винаги ненапускащето го хладнокрѣвие, сочеше на войницитѣ си врага. До него е фелдфебелтъ *Георги Мицовъ*, който лети съ една група отъ своя взводъ. Съ своитѣ смѣлчаци той унищожава първата група англичани, която се бѣше промъкнала въ окопа — но ето иде и втората вълна. Правъ на бруствера, той посреща съ бомби атакуващитѣ и съ бомби ги изпраща, но въ тоя моментъ той пада тежко раненъ.

На мѣстото на оредѣлитѣ защитници скоро се вливатъ нови групи, водени отъ фелдфебелитѣ

*) Юристътъ Петъръ Пенчевъ, доскоро чиновникъ въ Дирекцията на Статистиката.

Михалъ Ивановъ и Вълчо Петровъ, и боятъ пламва съ нова сила. Въ туй време въ лѣво англичанитѣ намиратъ незащитенъ брешъ и нахлуватъ къмъ две отъ скрититѣ помѣщения. Като разяренъ тигъръ се хвърля върху тѣхъ съ група другари старшиятъ подофицеръ *Иванъ Цвѣтковъ*; англичанитѣ и тукъ сж прогонени, но храбриятъ до лудостъ подофицеръ е тежко раненъ. Всѣки падналъ боецъ се замѣстваше съ трима нови и най-подиръ тая жива стена отъ стоманени гърди, сломи неспирнитѣ вълни отъ вражеското море: разколебанитѣ колони обърнаха грѣбъ и потърсиха спасение къмъ своитѣ окопи.

Боятъ кипи по цѣлия останалъ фронтъ. Пламти Дубъ! отъ далечното Кала-тепе се носи глухъ тътнежъ. Напорътъ вредомъ е въ своята най-висока точка. И, когато се очакваха резултатитѣ отъ лютия двубой, отъ „51“ дойде първото радостно известие: „победа“!

Минали широкото предпозиционно пространство, англичанитѣ се намѣриха между две страшни огнени стени: едната на преградния ни огънь, а другата — на бодритѣ и самоотвержени защитници. И втората се показва по-страшна за тѣхъ; посрѣщнати съ такъвъ яростенъ отпоръ отъ една позиция, която тѣ смѣтаха за напълно разрушена, тѣ бѣха хвърлени въ смутъ и обърнати въ бѣгство.

Нощта бѣ тъмна, като всички нощи, които англичанитѣ избиратъ за своитѣ атаки. Още по петитѣ на бѣгащия въ смъртенъ страхъ противникъ се впуснаха охотници — разузнавачи за разчистване на предпозиционното пространство. На всѣка крачка тѣ се натѣкваха на трофеи, ранени и убити. Въ настѣпилата следъ боя тишина се чуваха стенанията на раненитѣ и траканията на колата, дошли дори до самата противникова позиция за прибиране на раненитѣ и убититѣ. До късна сутринъ се мѣкнѣха на нашата позиция трофеи: бомби, пушки, картечници, многобройни снаряди и експлозивъ, стълби и тюфлеци за преодоляване на телената мрежа и... — дървени боздугани набодени съ гвоздеи.

И тоя пжтъ на Плѣвенци бѣ направена висока честъ: срещу тѣхъ бѣха хвърлени два лондонски полка, рекрутирани отъ „избрани джентлEMENTИ“.

Когато топлото априлско слънце огрѣ земята, една вестъ летѣше отъ уста на уста и пждѣше умората отъ премрежениетѣ за сънь, очи: „победа“! Победа предъ насъ, победа при Дойранъ, на западъ и навредъ!

Юрд. Ангеловъ, поручикъ

Въ паметъ на загиналитѣ отъ 9-та дивизия при Дойранъ

Дойранъ. Ти стоишъ дълбоко загнѣзденъ въ душата на всички ни.

Ти бѣше изпитъ на родолюбие за нашитѣ братя и бащи. Твоето име историята на 9-та Дивизия съ слава покри. Герой отъ Дойранъ! По пжтя на обединението бѣхме

Срещу вразитѣ кагъ гранитна скала стояхте несломими. Незнайни сж гробоветѣ Ви днесъ. Безкрѣстни сж тѣ. Духоветѣ Ви витаятъ неспокойни изъ пуститѣ скали.

Но не. Тукъ въ Плѣвенъ има живи паметници — това сж Вашитѣ синове.

Скалитѣ помнятъ всичко и тѣ, вѣчни паметници, ще бждатъ за насъ, които идемъ следъ Васъ. Герои отъ 9-та Дивизия, загинали по браннитѣ

полета, на Вашитѣ мѣста, синоветѣ и братята Ви сж наредени.

Ние идемъ — наследницитѣ на геройтѣ отъ Дойранската епопея, съ духътъ на Крума и Симеона.

Готови да литнемъ тамъ, кждето още не сж заглѣхнали топовнитѣ гърмежи и победоноснитѣ „ура“.

Ние идемъ готови да литнемъ къмъ духоветѣ, що бродятъ изъ скалитѣ пусти, напоени съ кръвъ.

Да видимъ водитѣ на Вардара и Дойранското езеро.

Да прегърнемъ брата, шо въ мжка и робство гинѣ.

Да стигнемъ тамъ де Калоянъ отъ подла ржка бѣ убитъ.

И обещаваме, че ще следваме пжтя отъ Васъ съ кръвъ начертанъ.

В. Лунгаровъ, поручикъ.

На падналитѣ герои отъ 9-та пех. Плѣвенска дивизия

На Васъ светци, по браннитѣ полета
Погинали за родъ, за родна честь,
Възторжени ний следваме завѣта
И той ще буди нашия дългъ и свѣсь.

Съ нечуванъ подвигъ Вие очертахте
Пжтекиѣ на нашиѣ мечти,
И устрема съсъ който Вий лѣтахте
Въ победитѣ, въ сърдца ни ще трепти.

Победний зовъ, победно ще се носи,
Той нашиѣ сърдца ще обгори...
— Надъ роднитѣ долини златокоси
Ще грѣйнатъ ранни, пламенни зори.

Единъ възторженъ викъ — победна пѣсень
Днесъ въ нашиѣ гърди ще прозвѣни,
За да запали въ тая късна есень
Надеждитѣ за по честити дни.

Ликувайте, въ сърдца ни оживѣли!
— Днесъ Вашия духъ добива кръвъ и плжть,
Ний помнимъ, че свещенни идеали
Вий гонихте въ неравенъ кървавъ пжть.

Въвъ тоя день молитвенно-божественъ,
Предъ Ваш'гѣ неспокойни духове
Обетъ свещенъ ний даваме тържественъ
Че сме достойни Ваши синове.

Ячо Ст. Хлѣбаровъ

Председател на Върх. чит. сѣюзъ

Сто години просвѣтна дейность

На 19 декември н. г. нашиятъ градъ ще бжде отново предметъ на голѣмо внимание. Скромно, но тържествено ще се чествува дѣлото на нашата църква, просъществувала цѣли 100 години! Едновременно съ това ще се освети и новосъградената военна палата — читалище, дѣло на будния духъ на нашето офицерство. Плѣвенци сж честити, че могатъ да дадатъ изразъ на своята почитъ и признателность едновременно къмъ дѣлото на църквата и това на нашето дѣлово офицерство.

Цѣли 100 години неспирно нашата църква „Св. Николай“ е била срѣдище за национално осъзнаване на българина въ днитѣ на робството и за неговото окултурване до наши дни. Голѣмо е нейното дѣло! Поклонъ предъ преданната служба на всички нейни служители и крепители, които при всичкиѣ трудни условия за работа, беззаветно сж работили, окриляни отъ идеала да служатъ на България и народа си. Въ общото дѣло на народопросвѣтата въ нашия градъ, църквата „Св. Николай“ има завидно мѣсто. Наредъ съ нея училището до освобождението сжщо е вършило своето дѣло и малцината будни и родолюбиви учители сж работили заедно съ свещеницитѣ за народното пробуждане и добруване.

Презъ 1848 г. идва за учителъ въ града ни прочутиятъ по онова време *Емануилъ Васкидовичъ*, който още повече е импулсиралъ дѣлото на църквата и училището. Въ предговора на една своя книга, той дословно казва за плѣвенци: „Прочее ви захвалявамъ за вашето единомысленно соединение: защото имате едно и нераздѣлимо общество, една църква, едно училище, едно согласно старание. Ето вы сте за похвала, ето вы сте искрени Болгарски чада. — Любезны ми Плевнянцы! Ако бы ваша милость держали такоспособно това до конца, вы ще быдете огледало по всичката Болгарія“. Ето какъ похвално се изказва тоя голѣмъ педагогъ и учителъ за нашиѣ плѣвенци преди освобождението. Тѣхния духъ, обаче, и до наши дни живѣе и ще пребжде.

Презъ 1867 г. идва за учителъ въ града ни *Несторъ Марковъ*, който внася новъ духъ и новъ животъ въ класното училище и изобщо между по-

първигѣ наши граждани. По негова инициатива и съ съдействието на по-виднитѣ тогавашни граждани е било основано нашето читалище (на 1 октомври 1863 г.). Започнало въ деня на основаването си съ 3 хиляди гроша, то е просъществувало до наши дни въ днешното си завидно състояние — първо изъ между сжществующитѣ 2450 читалища въ царството. Благодарение неуморната и беззаветна работа на неговитѣ ръководители въ миналото и днесъ, ние можемъ, безъ стѣснение и самохвалство, да посочимъ нашето голѣмо читалище като примѣръ на работа за родината и народа ни. Читалище „Съгласие“ притежава най-хубавия театраленъ салонъ въ провинцията на стойность къмъ 5,000,000 лева, оземлено е съ 500 декари земя, притежава фондове за около 1,000,000 лева и една образцово уредена библиотека отъ 30,000 тома книги. То е центъръ на културнопросвѣтна дейность не само за града, но и за царството. Повече отъ 50 души библиотекари сж изучавали на теория и практика уредбата на библиотеката и по специално Международната Десетична Библиографична система, по която е наредена библиотеката. За пръвъ пжть бѣ въведена у насъ, въ България, тая система въ библиотеката на читалище „Съгласие“ презъ 1904 год отъ покойния библиотекаръ Петъръ Ненковъ и неговия замѣстникъ Иванъ Дановъ, който я проведе по другитѣ читалища въ царството. Отъ тукъ излѣзоха най-преданнитѣ и енергични деятели въ областта на читалищното дѣло. Днесъ идеалътъ на всѣко читалище е да достигне, макаръ и отчасти, висотата, по организация и богатство, на Плѣвенското читалище „Съгласие“. То е най-голѣмиятъ културенъ паметникъ на нашия градъ. Нека пожелаемъ да видимъ въ новосъградената военна палата — читалище неговия вѣренъ сътрудникъ, та взаимно да градятъ общото дѣло на нова България!

Поклонъ предъ дѣлото на църквата! Плѣвенци, бждете щастливи и честити и нека настоящето тържество ви даде импулсъ за повече работа и жертви за родината и доброто на народа ни.

Протойерей Димитрий Ташевъ

Стогодишният юбилей на Плъвенската съборна църква „Св. Николай“

(1834—1934)

Плъвенската съборна църква „Св. Николай“ е голъма национална светиня, свързана съ историята на Плъвень и съ героичните борби на Плъвенци за независима българска иерархия, за автокефална национална църква. Нейният външен вид и вътрешно устройство ни напомнят тежките дни на черната робия и от тая гледна точка

отидохъ на самото мѣсто и дадохъ позволително за поправката на горната църква въ опредѣленитѣ отъ височайшата заповѣдь размѣри.

Издаденъ на 1700 година (1111 година отъ егира)“.

Второто възобновяване на църквата е станало презъ 1834 година. Ферманътъ за тоя строежъ е издействуванъ отъ видния бегликчия Стоянъ Тодоровъ Чалж-Оглу отъ Копривщица, нареченъ „Филибели“, понеже живѣлъ въ Пловдивъ. Неговото име е написано на плочата, поставена въ срѣдата на храма

Презъ 1845 година е билъ поставенъ новъ иконостасъ — българска рѣзба, който и до днесъ прави силно впечатление по своята художественостъ. Иконитѣ сж били рисувани отъ прочутитѣ самоковски зографи Димитъръ Доспѣвски и Никола „Образописецъ“. Владишкиятъ тронъ и амвонътъ, сжщо сж дѣло на изкусенъ рѣзбаръ. Храмътъ въ тоя видъ е запазенъ и до днесъ.

Презъ 1884 година е била издигната камбанарията. Финландски търговци подарили голъма камбана, излѣна въ Москва, която отпосле, вследствие на спукване, е била на два пжти преливана.

Храмътъ „Св. Николай“, макаръ и строенъ, съгласно шерията, дълбоко въ земята, безъ външенъ видъ, представлява отъ себе си една доста солидна и голъма постройка. Отвънъ низкъ и схлупенъ, вътре той е просторенъ и доста широкъ, но тъменъ и влаженъ. Цѣлата вътрешна наредба на храма буди мистицизмъ, настройва молитвено.

Историческото значение на тоя храмъ се заключава въ това, че около него сж се развили славните борби на Плъвенци за църковна независимостъ. Въ неговитѣ келии се е открило първото Плъвенско училище, носяще името на самия храмъ (1831 година) и до днесъ. Въ тая църква и около нея, въ епохата на българското възраждане

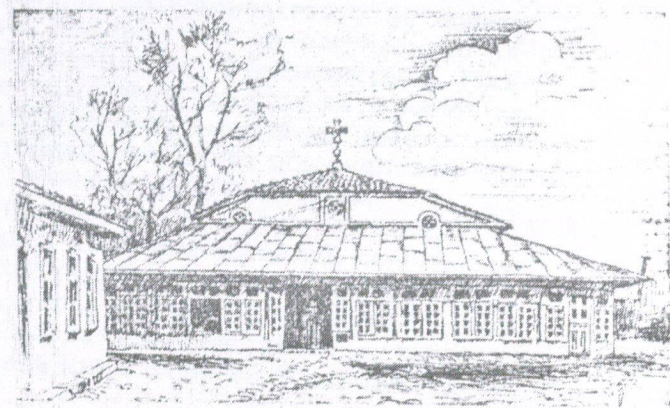
Камбанария на църквата „Св. Николай“.

тя представлява отъ себе си археологическа ценностъ. Нейното начало трѣбва да се дири въ срѣдните вѣкове, както това се вижда отъ единъ стариненъ цененъ документъ, оставенъ, неизвестно отъ кого, въ църковната архива и представляващъ отъ себе си пергаментъ съ герба на турскитѣ султани („Тура“), и съ турски текстъ (старъ краснописъ), който азъ изследвахъ съ съдействието на бившия Плъвенски мюфтия и преведохъ. Оказа се, че тоя стариненъ документъ, на който времето бѣ наложило своя незаличимъ отпечаткъ е султански ферманъ съ следното съдържание:

„До Негово Благородие Плъвенския Кадия.

„Вамъ Ви е известно, че раитѣ, живуши въ вароша на гр. Плъвень, сж подали просба до стжпалото на нашия тронъ, съ която молятъ да имъ се позволи да поправятъ (възобновятъ) църквата въ вароша, именуема „ая (свети) Никола“, останала още отъ превземането на България, но развалена и съ порутени нѣкои стени. Да се позволи поправането на тая църква, но безъ да се разширява и издига по-високо, отколкото е сега, понеже Шерията това забранява. Противното да не се допуска“.

„Следъ получаването на горното нареждане,

Фасада на църквата „Св. Николай“.

и църковния въпросъ, се е постигнала щастливата и благодатна хармония между църква и училище, между пастири и пасоми, която изигра велика историческа роль за запазването на народностното съзнание и за издигането на църквата въ единъ първостепененъ, мощенъ националенъ факторъ въ

живота на българския народъ, въ единъ вѣченъ лостъ за държавна сигурностъ.

Въ тая църква нѣкога (1798—1799 г.) приснопаметниятъ Софроний Врачански е служилъ. Въ нейния олтаръ презъ 1863 година попъ Тодоръ Грънчарски е заявилъ на грѣцкия владика Паисий, че народътъ не го признава, понеже е изпратенъ отъ грѣцкия патриархъ. Плѣвенската църковна община при църквата „Св. Николай“ е пратила въ Цариградъ свой представителъ и пълномощникъ въ лицето на нѣкой си Караминковъ, съ особено прошение до Високата Порта, въ което Плѣвенци потвърждавали своето отричане отъ патриаршията и присъединението си къмъ българската независима църква въ Цариградъ, като молили султана да признае и утвърди тая църква.

Следъ учредяването на Българската Екзархия съ султански ферманъ отъ 28. II. 1870 година, църквата „Св. Николай“ става огнище на църковна просвѣта и християнска благотворителностъ. Въ нея се е черкувалъ следъ освобождението на Плѣвень Царь Освободителътъ и неговитѣ храбри офицери и войници. Отъ освобождението насамъ тя е

била посещавана отъ хиляди, руски паломници: велики князе, висши военачалници, графове и др. видни лица.

И до днесъ тя спира вниманието на всѣки туристъ и посетителъ на Плѣвень, като една отъ неговитѣ най-ценни светини и забележителности.

Чествуването стогодишния юбилей на тая църква на 19 декемврий т. година добива грамадно значение за народъ, интелигенция и учаща се младежъ, защото въ него ще се отрази, като въ огледало, дългиятъ и пъленъ съ превратности исторически пътъ на българския народъ, неговиятъ възходъ къмъ култура и напредъкъ, неговото духовно национално единство и всички негови духовни национални ценности, чиито творецъ и крепителъ е родната православна църква—тоя Ноевъ ковчегъ за българския народъ.

Нека пожелаемъ тая национална светиня да бжде на вѣчни времена неизсѣкаемъ изворъ на жива национална духовна мощъ, вѣченъ факелъ, освѣтляващъ пътя на Плѣвенци къмъ истинска обнова и истинско културно творчество.

А. Д. Милковски

Любовъ, признателностъ, дългъ

19 декемврий 1934 година. Плѣвень празнува стогодишнината на храма „Св. Николай“; годишнината на освобождението си; освещаването на военния клубъ-музей и полагане на основния камъкъ на паметника, който ще се изгради въ честъ на героитѣ отъ IX пех. Плѣвенска дивизия, паднали за родината презъ освободителнитѣ войни. Плѣвень тържествува днесъ, когато народътъ бедствува подъ гнета на страшната стопанска криза—тогава, когато веригитѣ на Ньойскиятъ диктатъ притискатъ народната душа. „Какъвъ парадоксъ“ би казалъ философстващиятъ, а честниятъ и вѣренъ служителъ на народа и държавата, вѣрващъ въ свѣтлото бждеще на България търси и намира въ това тържество проява на жизненни народни сили и куражъ за още по-преданна служба предъ олтаря на родината.

Празнувайки, стогодишнината на храма „Св. Николай“, Плѣвень високо издига знамето на християнизма, на който преди 2000 години Великиятъ учителъ на човѣчеството Христосъ написа: „Любете другъ друга“.

Празнувайки, годишнината на освобождение то си, Плѣвень манифестира предъ цѣлъ свѣтъ своята и тая на българския народъ, признателностъ къмъ освободителя си — Великиятъ руски народъ — признателностъ, нека добре да се помни, нѣмаша равна на себе си, защото нигде по свѣта другъ освободенъ не е материализиралъ така и чрезъ паметници, храмове, паркове и пр., не е далъ

на тая признателностъ такъвъ реаленъ изразъ, както българскиятъ народъ.

Празнувайки, полагането на основния камъкъ на паметника, който утре ще се издигне въ честъ на героитѣ отъ IX пех. Плѣвенска дивизия, паднали презъ последнитѣ войни за родината и освещаването на офицерския домъ-читалище-музей, другъ ненадминатъ паметникъ, Плѣвень показва какъ се изпълнява дългъ къмъ тия герои и какъ се тачи тѣхната паметъ, защото: „Този, който падне въ бой за свобода той не умира“...

Празнувайки, на 19 декемврий, Плѣвень, срѣдището на северна България, голѣмиятъ стопански и културенъ центъръ, изпълнява още единъ дългъ — да покаже какъ се лѣкува заболѣлата народна душа.

Днесъ, когато социалната правда, общественитѣ солидаризмъ и сътрудничеството на всички съсловия и класи сж срѣдства за постигането на народното и общочовѣческо благоденствие, Плѣвень изпълнява последенъ дългъ, да посочи, че въ основата на тия велики начала на новото време, сж зациментовани великитѣ общочовѣчески завети: *любовъ, признателностъ и дългъ*.

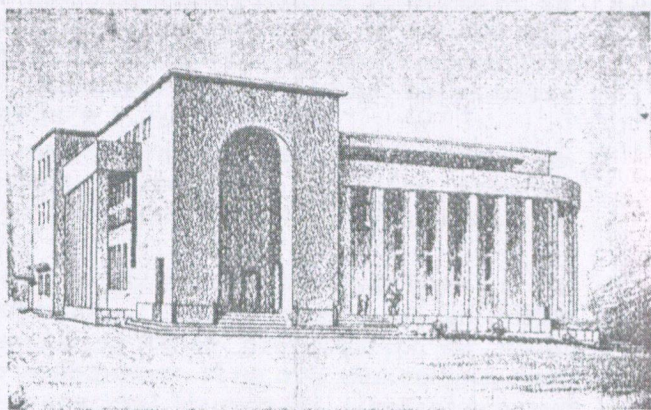
Плѣвень празнува, Плѣвень тържествува, обединявайки подъ народния трицвѣтъ всички свои граждани отъ всички стопански категории; любящъ всички братя българи; манифестиращъ своята и тая на българския народъ признателностъ и като изпълнява своя дългъ къмъ падналитѣ народни герои.

Г. Пановъ, капитанъ

Военно събрание читалище Плѣвень

Градъ Плѣвень стана известенъ презъ освободителната война 1877—1878 година.

Този градъ винаги е билъ обектъ на вниманието на много високи гости, дошли отъ различни крайща на свѣта за да видятъ крепостта, за превземането на която Руската армия даде много хиляди жертви.

Воененъ клубъ — читалище — музей.

Плѣвения гарнизонъ не разполагаше съ свой домъ въ който да посрещне и изпрати ония, които идваха да разгледатъ града, като воененъ центъръ. Въ градътъ сжщо се чувствуваше необходима нужда отъ единъ домъ, въ който офицери отъ действителна служба и запаса да се срещатъ, опознаватъ, размѣнятъ мисли и добиятъ едно единение, тъй потрѣбно за преуспѣването на нацията.

Мечтата за военния домъ е стара и по редъ причини, най-вече по липса на срѣдства тя си остава до 1927 година нереализирана. Отъ тая година, благодарение силното застъпничество на запасния вече Генералъ Атанасовъ Илия се отпусна мѣстото за сградата, както и се доби разрешението на лотарията за събиране на срѣдства, нашиятъ блѣвъ стана действителностъ.

И въ 1932 година се положи основния камѣкъ.

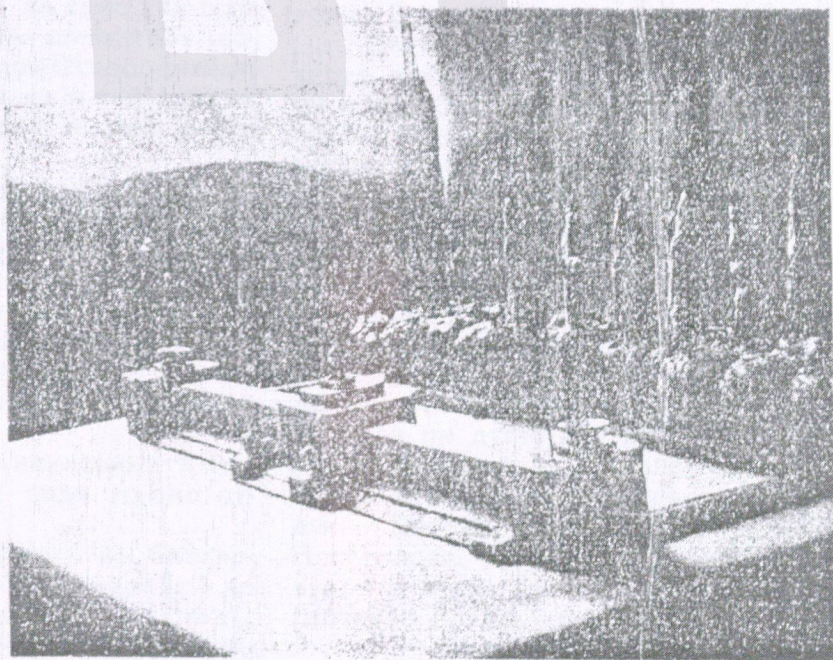
Съ голѣми усилия и трудъ, въ продължение на три години, днесъ постройката е вече привършена. Нейния монументаленъ видъ заслужено спира вниманието на всѣкиго.

По преценката на нѣкой постройката била голѣма за единъ гарнизонъ като Плѣвень. Напротивъ за наследниците на 9 а пех. Плѣвенска дивизия — ония, които написаха историята на чудноватата Дойранска епопея, този домъ е твърде малъкъ, въ сравнение съ онези, който тѣ заслужаватъ.

Нека този домъ, изграденъ съ лептата на цѣлия български народъ, изработенъ по проектитѣ на нашитѣ архитекти и изграденъ отъ български майстори, да служи за показъ за да се види напредъканата нашето изкуство и духъ.

Нека, най-после, тая сграда бжде мѣстото, гдето цѣлокупния български народъ се чувствува единенъ и поведе борба противъ всѣки, който се опита да хули или работи противъ интереситѣ на България.

Ново изградената сграда е гордостъ на историческия Плѣвень.

Една идейна скица-проектъ за паметника на бившата 9-а п. Плѣв. дивизия.

Иванъ Бакърджиевъ

Подиръ сѣнкитѣ на нашитѣ освободители

Стоянъ Заимовъ — творецъ на Светитѣ мѣста

Всѣки народъ има своята история. Речемъ ли да прелистимъ огненитѣ ѝ и кървави страници, тамъ ще намѣримъ плеада ратници, едни които сж посветили живота си за свободата на своитѣ родни братя, други за благото и преуспѣване на родината си, трети — увѣковѣчили пѣкъ цѣла една епоха съ своитѣ дѣла и т. н.

Изразъ на своята признателностъ къмъ героитѣ, народитѣ сж градили и отдавали всѣкому тѣй, както сж схващали, разбирали и ценѣли тѣхнитѣ заслуги.

Българскиятъ народъ, въ продължение на цѣли 25 години следъ освободението ни, не бѣше направилъ нищо, за да се отблагодари, на дѣло, на своитѣ освободители. И не отъ нежелание, нито отъ непризнателностъ! Напротивъ, непосредствено следъ освободението, всѣки е чувствувалъ, че трѣбва да се излѣе по нѣкакъвъ начинъ безпредѣлната благодарностъ на довчерашия робъ къмъ Великия благодетель. Всѣки добъръ българинъ е искалъ да изрази по нѣкакъвъ начинъ любовта си и трогателнитѣ възпоменания къмъ най-големия човѣколюбецъ, единственъ записанъ въ все-свѣтската история, блаженнопочившия нашъ освободитель Императоръ Александъръ II, освободитель не само на българския народъ отъ неговото политическо робство, но освободитель и на руския народъ отъ крепостничеството.

Всѣко българско сърдце е желало да отдаде, въ смиренъ поклонъ, топли чувства на вѣчна признателностъ къмъ ония, които сж оставили 225,000 свои синове на българска земя, независимо отъ грамаднитѣ материални жертви, които Русия е дала. Наредъ съ това, да увѣковѣчи не само тѣхнитѣ имена, но и името на втори единъ владѣтель, искренъ и преданъ приятель на Царя-Освободителя, ромънския кралъ Кароль I, оставилъ и той свѣтли страници въ Плѣвенската кървава епопея презъ 1877 година.

Най-после всѣки е разбиралъ, че въ съзнанието на българина трѣбва да се запечататъ не само незаличимитѣ геройски подвизи на нашитѣ освободители, но и себеотрицанието и легендарния героизмъ на българскитѣ опълченци при Стара-Загора, Шипка и Шейново, на които сжщо е трѣбвало да се отреди подобающа почитъ.

Но кой, какъ и по какъвъ начинъ е трѣбвало да одухотвори всичко това?

Кой е трѣбвало да сграбчи неуловимитѣ нишки на народната душа, за да ѝ даде пълно откровение предъ Бога и свѣта?

Кой е билъ този, предопредѣленъ въ българския родъ, комуто се е падало тежкия жребий да понесе свещения огънь отъ градъ на градъ, отъ село на село, за да запали и подържа въ сърцето на всички българи вѣчната признателностъ къмъ Царствения синъ на единъ великъ народъ, който, затрогнатъ отъ воплитѣ и страданията на брата робъ, въ името на най-скъптитѣ Христови и човѣшки идеали, тръгна съ своята храбра армия, за да ни дари свободата?

Ето, една такава идея е поникнала, зрѣла и се е облагородила въ народната ни душа въ про-

дължение на цѣли 25 години следъ освободението на България, до като е намѣрила своя майсторъ-художникъ Стоянъ Заимовъ, който, наистина

Стоянъ Заимовъ.

е съумѣлъ да стане вѣренъ изразитель на признателна България къмъ братята руси.

Застаналъ на чело на поборническо-опълченското дружество, а, по-после, като председателъ на комитета „Царъ-Освободитель Александъръ II“, за Заимовъ почна една нова епоха на творчество, епоха, която му донесе вѣчната слава, като творецъ на Светитѣ мѣста на признателна България. И нека не отминаваме фактитѣ и ги оставаме въ забора; само една гранитна воля, като тая на Заимовъ, и единъ упоритъ характеръ, като неговия, застаналъ като председателъ на комитета, неговата душа отъ началото на образуването му и до последния часъ на живота на Заимовъ, той можа да запали въ великата и тайна съкровищница на народната ни душа неугасимитѣ лампади на вѣчна признателностъ къмъ нашитѣ освободители.

Самъ апостолъ на свободата, другаръ на Левски, Ботевъ, Каравеловъ, Воловъ, Стамболовъ, Апостоловъ, Бенковски, Никола Обретеновъ и др., взелъ участие въ революционнитѣ борби на българското племе, заточеникъ и страдалецъ на два пжти: — Заимовъ има рѣдкото щастие да доживѣе и види свободна България и да бжде неинъ културтрегеръ.

Великъ по духъ, обкръженъ съ свѣтлия ореолъ на една бисерна мисль — да възкреси отъ „архивата на забвението“ героичнитѣ подвизи на юнашкитѣ руски синове, върху коститѣ на които се изгради първоначално свободна и независима България въ рамкитѣ на Санъ-Стефанския дого-

воръ, Заимовъ успѣ да материализира чрезъ издигнатитѣ паметници, кжци-музей, мавзолей и паметници-паркове въ Плѣвень, Пордимъ, Гривица, Горна-Студена и Бѣла, признателността на българския народъ къмъ неговитѣ освободители.

Посветенъ и преданъ всецѣло на дѣлото, ние виждаме, че самобитниятъ художникъ Заимовъ — „Диарбекирскиятъ орелъ“ е можалъ да реализира великото дѣло на комитета „Царъ Освободителъ Александъръ II“.

Едно отъ дѣлата му е

Скобелевия — паркъ — паметникъ.

Паркътъ на тихата скръбъ, на вѣчния покой. Паркътъ на свѣтлиятъ крилати мечти, както Заимовъ наричаше презъ живота си това историческо мѣсто.

Единъ отъ Иерусалимитѣ на българската признателностъ — вѣнецътъ на творческото дѣло на Заимовъ, кждето, върху кързавитѣ бруствери и онѣмѣли окопи, той разтла мозаични пжтеки и разкошни алеи подиръ сѣнкитѣ на героитѣ, като замѣни човѣшкитѣ стенания съ аромата и прелестта на благоуханнитѣ цаѣтя съ дѣхътъ на бора, елхата и липата, между които се гушатъ две малки езерца съ своитѣ изкръщи фонтани, нашепващи, сякашъ, молитвената пѣсенъ на „Со святими упокой“.

Скобелевиятъ паркъ — паметникъ — „Горна земя“ — „Бѣлия домъ“, е едно отъ светитѣ мѣста на Плѣвень, кждето нѣкога сж се срещали настрѣхналитѣ витязи на две воюващи армии, на два народа. Свято мѣсто, кждето, срѣдъ кързавия блясъкъ на стоманенитѣ щикове и тѣтнежа на огненитѣ гърла, се е размѣсила кръвта на две племена, въ която сж се оглеждали вече проблѣсващитѣ лжчи на свободна България, на тържествующата правда надъ Исляма — Христовиятъ кръстъ, стоящъ гордо днесъ върху Могилата — костница всрѣдъ Скобелевия паркъ, напомняща страхотнитѣ дни на геройски загиналитѣ руски бойци въ „Мъртвата долина“,

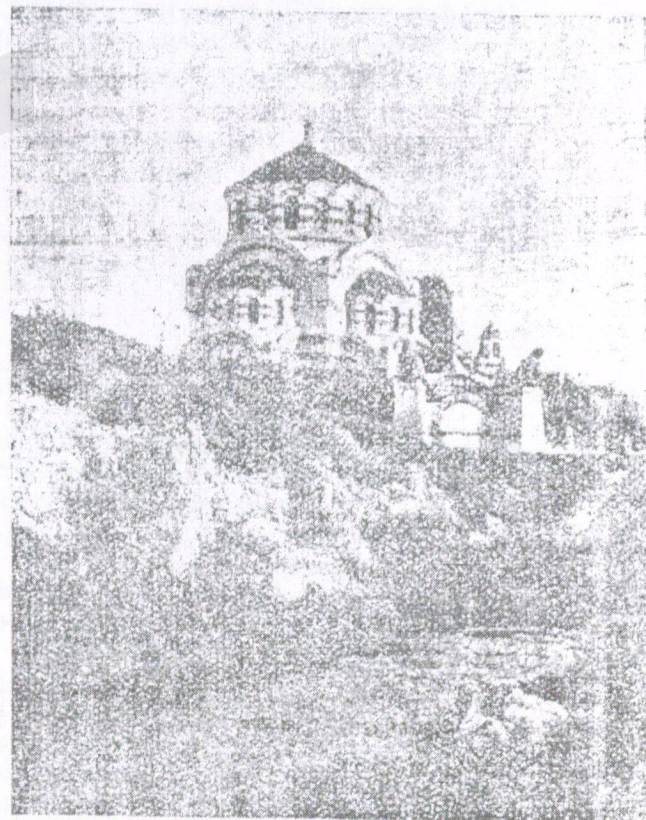
на 30 и 31 августъ 1877 год., предвождани отъ легендарния, незабравимия герой на „Зеленитѣ гори“ Михаилъ Дмитриевичъ Скобелевъ — Бѣлия генералъ. За нѣколко часа той е държалъ Плѣвень предъ прага на свободата му, уви! принуденъ да отстъпи отъ окървавениятъ и разнебитени редути, поради изве-

Кжца-музей,

стни тактически съображения на главното командване, трѣбваше да се дочака 11 декември (28 ноември ст. ст.) 1877 год. — освобождението на Плѣвень.

На 28 ноември ст. ст. (11 декември) 1877 год., петъкъ, отъ гр. Плѣвень, по лѣвия брѣгъ на р.

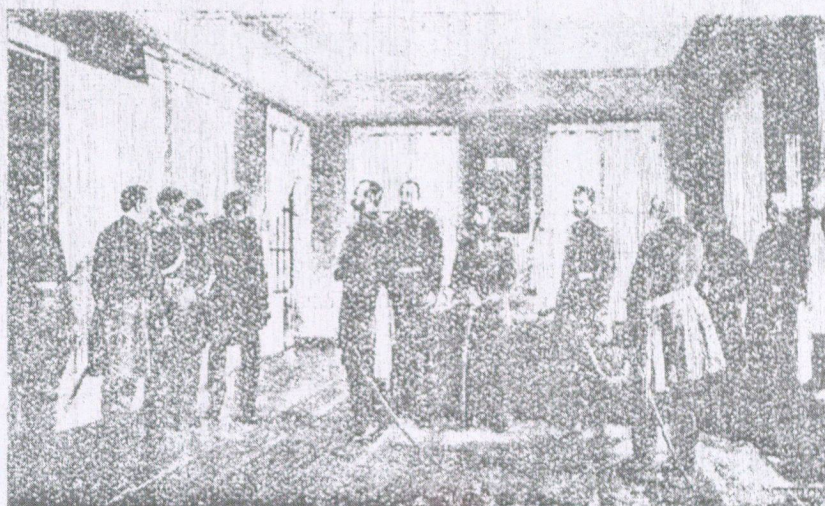
Храмъ паметникъ — мавзолей.

Витѣ, е билъ раненъ, победенъ и взетъ въ пленъ съ цѣлата му армия Османъ-паша.

На мѣстото, кждето е плененъ Османъ-паша, е издигната Могила на побѣдата, всрѣдъ оная мѣстностъ, кждето ореолътъ на победата донесе

Михаилъ Дмитриевичъ Скобелевъ — „Бѣлия генералъ“.

Царь-Освободителя връща сабята на пленения Османъ-паша
въ кжщата-музей.

слава на руското оржие и реши окончателно изхода на войната.

Една друга историческа ценност, която Заимовъ съумѣ да запази и я превърне въ музей е сжщата тая кжща, собственостъ на покойния Плѣвненски гражданинъ Иванъ Вацовъ, въ която е отсѣдналъ за прѣвъ пжтъ на 12 декември (29 ноември ст. ст.) 1877 год. въ Плѣвненъ, Царь Освободителя Александъръ II, отчуждена и превърната по-после отъ Заимовъ въ музей. Тукъ е билъ доведенъ ранения пленникъ Османъ-паша, кждето въ една отъ стаитѣ на сжщата кжща, Царь Освободителя Александъръ II го е приелъ и му е повърналъ сабята съ думитѣ: „На герой като Васъ, саблитѣ не се отнематъ“.

Въ сжщата тая кжща Царь-Освободителя е приелъ и първата българска делегация, на чело съ Марко Д. Балабановъ, която му е поднесла благодарственъ адресъ отъ българския народъ.

Единъ трети исторически паметникъ въ Плѣвненъ е Храмъ паметникъ-мавзолей, издигнатъ въ центъра на Плѣвненъ. Въ него сж запазени свещенитѣ кости на героитѣ отъ величавата Плѣвнен-

ска епопея. Той е дѣло сжщо на великия създателъ на Светитѣ мѣста — Заимовъ. Въ творческото въображение на сжщия се роди по-нататѣкъ идеята за издигането на кжщи-музей и паркове-паметници въ Пордимъ, Горна-Студена и Бѣла.

За всички усилия на Заимовъ, Плѣвненци оценява достойно неговитѣ заслуги и въ едно отъ заседанията на Плѣвненския общински съветъ Заимовъ биде провъзгласенъ на 5 декември 1927 год. за почетенъ гражданинъ на гр. Плѣвненъ, който той обичаше и кждето живѣ като въ свое родно мѣсто, почина и остана между сѣнцитѣ на ония, за които години наредъ той се грижеше и пазеше въ Скобелевия паркъ — неговото „Орлово гнѣздо“, погребанъ въ любимото му мѣсто „Нирвана“.

Въ дни паметни и свѣтли днесъ за Плѣвненъ, нека кажемъ:

Слава на нашитѣ освободители!

Поклонъ предъ тленнитѣ останки на героитѣ!

Слава на твореца на Светитѣ мѣста на признателна България!

Покой на великиятъ духъ на Заимовъ.

Нашата признателность

Днесъ, когато монументалната сграда на Офицерското събрание въ Плѣвненъ е въ завършенъ видъ, дългъ се налага да се изкаже голѣмата благодарность и признателность къмъ всички, които въ продължение на 8 години неуморно работиха съ високото съзнание, че строятъ общественъ домъ, който ще служи като храмъ за култивиране на духовни ценности.

Въ тази свещена сграда всички военни отъ действителна служба и запаса въ непрекъснато обучение ще поддържатъ своя духъ и сплотеность. Въ този кжтъ ще се развиватъ гражданскитѣ и военни добродетели у Плѣвненската славна младежъ. Тукъ ще се укрепява духътъ на народа и ще се поддържа вѣрата му въ свѣтлото бъдаще на България. Отъ олтаря на този храмъ ще сияятъ лжчитѣ на просвѣта, духовно издигане, родолюбие и неуморенъ трудъ, които ще озаряватъ пжтя на всички българи къмъ напредѣкъ, преу-

спѣване и безспиренъ стремежъ за реализиране неосщественихъ идеали на народа ни — обединение на вѣчни времена разпокжсанитѣ български земи на цѣлокупното българско племе.

Ето и тия вдъхновители и деятели:

1) Запасния генералъ лейтенантъ Атанасовъ Илия — Плѣвненъ, като командиръ на 6 и пех. Бдински полкъ и началникъ на Плѣвненския гарнизонъ даде идеята за събиране на срѣдствата по постройката на събранието. Той уреди въпроса за отпускане на много ценното мѣсто, на което днесъ е построено офицерското събрание, предъ което ще се издигне и паметника на загиналитѣ герой отъ 9-а пех. Плѣвненска дивизия. На 9-и октомврий 1932 година положи основния камъкъ на сградата.

2) Полковникъ Бояджиевъ Никола и запасния Полковникъ Бахчевановъ Илия — като председатели на комитета по събиране на срѣдствата, развиха усилената дейность въ продължение на редъ

Генерал-лейтенантъ о. з. Атанасовъ Илия.

Генерал-лейтенантъ о. з. Вазовъ Владимиръ.

години. И благодарение на тяхната заинтересуваност резултатитъ бѣха много добри. Сжщитѣ, като участвуващи въ строителния комитетъ, гледайки на сградата като на собственъ домъ, положиха голѣми усилия и постоянни грижи за доброкачествеността на строежа.

3) Подполковникъ Клявковъ Тодоръ о. з. и Подполковникъ Лъсковъ Захари — касиери на комитета за събиране срѣдствата.

4) Капитанъ Пановъ Георги — Плѣвненъ, счетоводител на комитета.

5) Подполковникъ Мишевъ Борисъ, майоръ Кръстевъ Димитъръ, капитанитѣ: Поповъ Никола, Бейковъ Василъ, Поповъ Георги, Стаменковъ, Мариновъ, Черневъ, Павловъ, Минчевъ, поручицитѣ: Милковъ Стефанъ, Пиперковъ, Бенчевъ, Андреевъ, Янминчевъ, Ивановъ, Печевски и подпоручицитѣ: Хаджиевъ, Здравковъ, Николовъ, Колевъ, Пашевъ и Лесидрѣнски, които на 2 ноемврий 1927 година вземаха решение да се пристъпи къмъ събиране на срѣдства за усиляване фонда паметникъ на 9-а пех. Плѣвненска дивизия и постройка на офицерско събрание — читалище.

6) Бившия окръженъ управителъ Илия Хайдудовъ и бившия кметъ Иванъ Ив. Миндиликовъ — указали голѣмо съдействие при реализиране на поставената целъ.

7) Адвоката Коста Стефановъ, художницитѣ Асѣнъ Поповъ и Ангелъ Спасовъ, които всѣкога безвъзмездно бѣха въ услуга на комитета.

8) Министерството на финанситѣ, Дирекцията на въздухоплаването, Столичната община, Главната дирекция на Б. Д. Ж., които улесниха комитета по събиране на срѣдствата, съдействувайки му широко, като развиха усилената пропаганда въ полза на лотарията.

9) Централното управление на Б. З. банка, Съюза на популярнитѣ банки, този на провинциалнитѣ такива, Банка Търговия и кредитъ, Търговска банка и Банка „Напредѣкъ“, които извършиха безъ комисионна всички преводи на суми,

отнасящи се до комитета. Сжщитѣ пласираха по гишетата си и билети отъ лотарията.

10) Капитанитѣ отъ Военното министерство Милковъ Стефанъ и отъ 18-а пех. дружина Сърбински Владимиръ, които пласираха всѣки по отдѣлно по за единъ милионъ лева билети.

11) Дружеството на запаснитѣ офицери — Плѣвненъ, подари сумата 50,000 лв., безъ да участвува въ печалбитѣ на лотарията.

12) Постоянната окръжна комисиия въ Плѣвненъ даде помощъ на фонда паметникъ сумата 50,000 лв.

13) Фабриката Иванъ Бурджевъ изработи безвъзмездно отъ свои собствени материали барабанитѣ за теглене на лотарията.

14) Купили билети за крупни суми:

Стефанъ Бакаловъ фабрикантъ 50,000 лв.

Иванъ Желѣзаровъ индустриалецъ 50,000 лв.

Банка Търговия и кредитъ 50,000 лв.

Банка „Напредѣкъ“ 50,000 лв.

Търговска банка 50,000 лв.

Иозефъ Б. Яковъ 50,000 лв.

Докторъ Василъ Урмановъ 20,000 лв.

Иванъ Ив. Бурджевъ 20,000 лв.

Запасния капитанъ Стою Русеновъ 15,000 лв.

15) Пласирали билети:

Подполковникъ Лъсковъ Захари 300,000 лв.

Асѣнъ Христовъ журналистъ 100,000 лв.

Владимиръ и Христо Антонови магазинъ „Италия“ 50,000 лв.

Братя Хр. Алексиеви 40,000 лв.

Плѣвненската градска община 23,000 лв.

Атанасъ Илиевъ търговецъ 19,000 лв.

Пеневъ и Марковски 15,400 лв.

Петъръ Бараковъ 11,000 лв.

Петъръ Касабовъ 9,600 лв.

Цвѣтанъ Коланджиевъ 7,400 лв.

Организация на Б. М. Разузнавачи купили за 4,500 лв.

16) Указали съдействие при извършване на постройката, като председатели на строителния ко-

митетъ и положили извънредно голъми грижи за изкарване на сградата: Генералъ Петровъ Петъръ инспекторъ на инженернитъ войски, отъ Генералния щабъ Полковникъ Петровъ Петъръ.

Запасния Полковникъ Антоновъ Дяко.

Запасния Полковникъ Саржилиевъ и

Полковникъ Стойчевъ отъ Плѣв. гарнизонъ.

17) Управители и помощници управители на сградата, които неуморно и съзнателно следяха изпълнението на работитъ, като не жалиха ни трудъ, ни сили за по-голмата имъ доброкачественостъ.

Подполковникъ Поповъ Никола отъ 4-а пех. дружина.

Капитанъ Павловъ Иванъ отъ 4-а пех. дружина.

Майоръ Велиновъ отъ Окр. Жандармерия.

Подполковникъ Лѣкарски

Поручикъ Маджуровъ

Поручикъ Горановъ

Подпоручикъ Боневъ Боню

Подпоручикъ Калчевъ Александъръ отъ 4-а пех. дружина.

18) Вещитъ лица, които съ голъма ревностъ застъпваха интереситъ на събранието:

Инженеръ Павелъ Цанковъ.

Електроинженеръ Смоляновъ и Дачевъ.

Адвоката Любенъ Нейчевъ.

Архитектъ Хр. Дандоловъ и

Електроинженеръ Русевъ отъ София.

19) Указали съдействие при доставяне на материалитъ за постройката.

Отъ В. Министерство Полковникъ Тончевъ.

Командира свързочния полкъ Полковн. Пѣевъ.

20) На архитектитъ, получили първа премия на конкурса и тѣхни представители — ръководители.

Архитектъ Горановъ.

„ Русевъ.

„ Костакевъ

Кондукторъ Евгени Хоткиевичъ.

21) На майсторитъ, наематели за изработване на постройката:

Майсторъ Тотю Владовъ и

Миню Владовъ.

22) На общинскитъ съветници, които презъ 1927 година на 5 юлий единодушно решиха отстъпването на мѣстото за офицерското събрание, паметника на загиналитъ отъ 9-а пех. Плѣвенска дивизия и парка: кметъ Иванъ Ив. Миндиликовъ. помощници: Христо Поповъ, Бочо Лачевъ, съветници: Стоянъ Вълчевъ, Пенчо Батолски, Петко Симеоновъ, Димитъръ Върбенковъ, Георги Одрински, Петъръ Василевъ, Георги Домусчиевъ, Горанъ Нешевъ, Цвѣтанъ Димитровъ, Каменъ Петровъ, Лефтеръ Калпазановъ, Петъръ Моновъ.

23) На управителнитъ тѣла на кредитнитъ учреждения въ Плѣвенъ, които, като купиха по за 50,000 лв. билети дадоха примѣръ и на други лица и учреждения да спомогнатъ започнатото дѣло:

Банка „Напредѣкъ“: Минчо Станевъ, Димитъръ Стояновъ, Пжшо Хинковъ, Христо Бурджевъ, Никола Дереконъ, Янаки Каралски, Пеню Матевъ, Мишо Бойчиновъ и Коста Стефановъ.

Търговска Банка:

Минчо Славчевъ, Асѣнъ Ив. Желѣзаровъ, Иванъ Пеневъ, Нейко Йотовъ, Цвѣтанъ Коланджиевъ, Александъръ Н. Балабановъ, Докторъ Василь Урмановъ и Славко Славчевъ.

Банка Търговия и кредитъ:

Христо Натовъ, Георги Бетувски, Коста Мутафчиевъ, Александъръ Мочевъ, Иванъ Печигарговъ, Асѣнъ Милчевъ, Илия Хайдудовъ и Нено Хр. Хасекиевъ.

24) На всички войскови части и др. държавни учреждения, както и на частни лица, които дадоха своята лепта за осъществяване на нашата целъ.

25) На Плѣвенската градска община, която подари една гарнитура комплектъ за нареждане салона за високи гости въ Офицерското събрание.

26. На Циментовата фабрика „Лъвъ“, която подари единъ килимъ за сжщия апартаментъ.

Отъ офицеритъ на гарнизона, Плѣвенъ.

Г. П., капитанъ

Дойранската победа

Презъ септемврий 1918 година 9-а пех. Плѣвенска дивизия заемаше позиции отъ Дойранското езеро до рѣката Вардаръ. Тамъ Плѣвенци проявиха нечувана храбростъ.

Многократнитъ атаки отъ страна на армията на единъ великъ народъ, подготвени съ достатъчна артилерия и множество различни отрови, бѣха отбивани отъ желѣзнитъ гърди, войнишкия ножъ, бомбата и високото съзнание на родолюбивитъ Плѣвенци.

Споменътъ за тази дивна борба и нечувано себепризнание, което чиноветъ отъ 9-а пех. Плѣвенска дивизия проявиха на Дойранския фронтъ не бива да се оставя въ забвение, напротивъ, тази победа трѣбаа като фаръ да излъчва свѣтлина и напѣтствува младежъта, като ѝ напомня силата и мощта на българина.

И ето, че въ изпълнение на този дългъ на 19 т. м. чиноветъ отъ Плѣвенския гарнизонъ — наследници на 9-а пех. Плѣвенска дивизия ще по-

ложатъ въ Българския Иерусалимъ основния камѣкъ на единъ новъ паметникъ, който ще свидетелствува за победния маршъ, който водиха презъ последната война и геройския подвигъ на нашата армия при Дойранъ.

Нека въ този день, поставяйки основата на единъ величественъ паметникъ на загиналитъ герои отъ 9-а пех. Плѣвенска дивизия всички се поклонимъ предъ свѣтлата паметъ на падналитъ и възвеличимъ славата на останалитъ живи.

Нека посочимъ героичнитъ имъ подвизи на младежъта, като проявление на най-виша добродетель, любовъ къмъ България, за която тѣ съзнавайки, че тя трѣбва да се спаси отъ чуждо нашествие, юнашки браняха нейнитъ граници, като използваха куршума, ножътъ, бомбата и високия си духъ.

Примѣрътъ имъ трѣбва да бжде пжтеводна звезда въ живота на иднитъ поколения, които се радватъ на свободата въ нашето отечество.

Капитанъ Иванъ Цанковъ.

Подвигътъ на Плѣвенци

Изтекоха петнадесетъ години отъ онзи мраченъ ноемврийски день, когато безпощадната секира разтърси стволитѣ на онзи мощенъ джбъ, който въ мирно време приютяваше синоветѣ на Балкана и полето ги кърмѣше съ жизненитѣ сокове на родолюбieto и самопожертвуванието. Въ време на война бушуваше съ силата на буря и разнесе славата на Българското оржжие по 4-тѣ крайща на полуострова.

На 27 ноемврий мощния дънеръ на джба бѣше поваленъ. Девега Плѣвенска дивизия бѣше унищожена-разформирана

Едно малко желание, отбрулено отъ вѣтъра на сждбата, падна близо до коренитѣ на майката дивизия, разви се като крехка гранка и израстна като мощна фиданка, превъплоти се въ нея славата, мощта и нереализиранитѣ идеали на дивизията. Заживѣ като представителка на мощната дивизия — 4-та пех. Плѣвенска на Н. В. дружина.

И днесъ — 19 декемврий, когато дойде времето да се озѣковѣчи паметта на геройтѣ, паднали подъ бойнитѣ знамена на полковетѣ на героичната Плѣвенска дивизия — не може да не си припомнимъ за героичнитѣ дѣла на тази легендарна дивизия.

Като легенда се разнася славата на нейнитѣ синове — полкове отъ Дунава до Бѣло-море, отъ Осъмъ до Морава. Поискаме ли да сложимъ на преценка дѣлата на Българското племе въ първото полустолѣтие отъ XX вѣкъ — не можемъ да не се сблъскаме съ мощнитѣ дѣла на Плѣвенци.

Акаланъ. Единъ малъкъ народъ бѣше изтеглилъ мечъ за бранъ срещу свой вѣковенъ угнетителъ. Литнаха роднитѣ полкове къмъ южнитѣ предѣли, като буйни планински потоци нахлуха тѣ въ широкото Тракийско поле и заливаха всичко и го огнасяха съ своя буенъ устремъ. Крепости се поваляха и за кжсо време бѣ разбита войската на една вѣковна империя.

Студенъ януарски день на 1913 година. Противника дава последенъ напънъ за стабилизиране разклатеното си положение при Чаталджа. Съ грамадни маси той нахлува срещу участъка на 9-та дивизия — селото Акаланъ е обекта на неговия ударъ. Тамъ той търси успѣха.

Но стана това, което трѣбваше да стане. Настрѣхнали синоветѣ на Балкана, заговори въ тѣхъ буйната кръвъ на мизиецъ, стиснаха манлихеритѣ си черно-дрешковцитѣ и на напъна отговориха съ двоенъ напънъ. Избранитѣ полкове на Махмудъ-Мухтаръ бѣха отхвърлени и имъ се даде да разбератъ, че страшенъ е българина, когато забушува у него кръвта на унугундура.

Предѣлскитѣ ханчета... 1913 година. Зноенъ лѣтенъ день, като хищни хиени, нашитѣ съседи сж ни обградили и на всѣка цена искатъ да свършатъ съ това бурно и непокорно племе, което презъ вѣковетѣ отбиваше тѣхнитѣ домогвания и спираше не историческия имъ развой.

Отъ Тимока, Плѣвенци литнаха на изстрелъ на югъ... Положението е страшно. Отецеството е въ опасностъ. Къмъ Мехомия и Банско настѣпва цѣла гръцка дивизия. При Предѣлскитѣ ханчета

плѣвенци заслониха съ своитѣ тѣла устрема на коварния съюзникъ и спасиха България. Ако не бѣха, Букурещкия миръ щѣше да бжде по-страшенъ за насъ.

1915 година. Модра стена, Дрѣнова глава и Нишъ. Славни имена на героически подемъ и велика саможертва. Безъ сънъ, безъ отдихъ, безъ почивка, Плѣвенци дигнаха голѣмия чукъ на победата и го слагаха по тѣлото на вражеската войска.

За единъ месецъ тѣ пребродиха чукитѣ на Поморавieto и Шумадия и се смѣкнаха предъ стѣнитѣ на легендарния Прилепъ.

Дойранъ. Гения на българското военно изкуство бѣше сложенъ тукъ на изпитание, расата даде последнитѣ си напрежения. Тукъ бѣше събрано гения и духовната мощъ на нацията. Плѣвенската дивизия кондензираше мощта на племето. Дойранъ бѣше голѣмия экзаменъ на Българския народъ предъ цѣлия свѣтъ. На този изпитъ бѣ подложена славната и стара 9-та дивизия.

Две години цѣли се стопяваха усилия на вразитѣ да овладѣятъ Дойранската позиция. Гордия Албионъ, подкрепенъ отъ дивизиятѣ на гръцката армия, реши най-после да сломи упоритостта на коравия Крумовъ потомъкъ.

Датитѣ 17, 18 и 19 септември 1918 година ще останатъ паметни въ съзнанието на Българския народъ.

Това не сж дати (дни), не сж и отдѣлни събития, тѣ сж една величава епопея. Тази борба на животъ и смъртъ, която се разви тамъ, не е борба на две войски, тя не е борба и на два народа. Тя е борба на две идеи, трайни и вѣковѣчни, както е трайно и вѣковѣчно миросъзданието. Това бѣше борба на Ормуздъ и Ариманъ, на доброто и злото.

Дойранъ се обърна на адъ презъ тѣзи три дни. Плѣвенци, като богове на отмъщение, нанасяха грамотевични удари съ своитѣ контра-атаки въ редоветѣ на вразитѣ.

Оградени отъ враговетѣ, останали малцина, съ стиснати жбѣи, тѣ се биеха за родъ и родина и доказаха на свѣта, че ще бжде и пребжде Българското племе.

Предъ Дойранъ се стопиха три английски дивизии — елита на английската войска — Лондончани, и най-добритѣ гръцки. Единадесетъ хиляди трупа остави врага предъ теленитѣ мрежи на Дойранъ.

И нека днесъ, когато сме предъ основния камъкъ на това величава дѣло, да си дадемъ свещения обетъ, че за Дойранъ ще мислимъ, за Дойранъ ще работимъ и новъ Дойранъ, по-величавъ и по-импозантенъ ще сътворимъ въ вашитѣ сърца и той като фаръ ще освѣтява пѣтя на новото служене на родината.

Нека всѣки българинъ, когато погледне паметника на Плѣвенци и прочете свещеннитѣ скрижали около него, се пренесе къмъ Дойранъ и тамъ почерпи сили и надежди. Нека Дойранъ окриля неговия духъ и му напомня, че настойчива, упорита и постоянна работа е нужна за доизграждането дѣлото на Дойранци.

Добре дошли!

Въ дни, когато се внася свѣтлина въ душата на българина, когато повечето отъ всѣки другъ пжтъ се чувствуваме горди и по-добри граждани, Плѣвень ликува отъ възторгъ по великитѣ дѣла на нашитѣ освободители, по славнитѣ подвизи на героитѣ отъ 9-та пех. Плѣвенска дивизия, по дивния замисълъ — да увѣковѣчимъ паметъта имъ, по животрептушитѣ струи на вѣчната крепителка на умътъ и сърдцето — Църквата — вѣрата въ Бога и колосалното постижение съ постройката на офицерския домъ-паметникъ-музей.

Колкото и скромно, плѣвенци изпълняватъ единъ дългъ, записанъ въ душитѣ имъ съ сиянието на оная огнена стихия, която се носѣше преди десетки години въ „Долината на смъртъта“ и край Дойранъ, единъ дългъ на вѣчна признателностъ, на почитъ, на любовъ, на топли чувства къмъ всички, които ни възродиха духовно, обичаха и освободиха, които отидоха да умратъ, по примѣра на своитѣ освободители, за свободата на брата — робъ.

Дивни сж дѣлата на всички, славни сж подвизитѣ имъ! Предъ тѣхъ ще се стекатъ хиляди български синове, готови да умратъ въ утрешния день за родината си, майкитѣ и сестритѣ — съ неугасналата още мжка по своитѣ родни чада, бащитѣ — лелѣйки въ душитѣ си свѣтлиѣ ликове на своитѣ загинали синове, невръстнитѣ — утрешната гордостъ на България.

День тържественъ и свѣтъль е 19 декемврий.

На ония гости, които сж въ Плѣвень, както и на ония, които, макаръ и отдалече ще сподѣлятъ величието на днешното праздненство, Плѣвенското гражданство имъ казва, съ благоговѣйна признателностъ: добре дошли, скжпи гости!

Общограждански юбилеенъ комитетъ.

ПРОГРАМА

за тържествата на 19 декември по отпразднуване Стогодишнината отъ изграждане на църквата „Св. Николай“, годишнината отъ освобождението на града Плъвенъ, освещаване на офицерския домъ — читалище — музей и полагане основния камъкъ на паметника за падналитъ герои отъ IX пехотна Плъвенска дивизия презъ освободителнитъ войни.

ВТОРНИКЪ, 18 декември

Посрѣщане и настаняване гоститъ.

18 ч. ВЕЧЕРНЯ — нощно бдение въ църквата „Св. Николай“.

СРѢДА, 19 декември

8 ч. АРХИЕРЕЙСКА СЛУЖБА въ църквата „Св. Николай“.

10 ч. ОБЩА ПРОЦЕСИЯ отъ църквата „Св. Николай“ до офицерския домъ — читалище музей, освещаването му. Полагане основния камъкъ на паметника за падналитъ герои отъ IX пех. Плъв. дивизия.

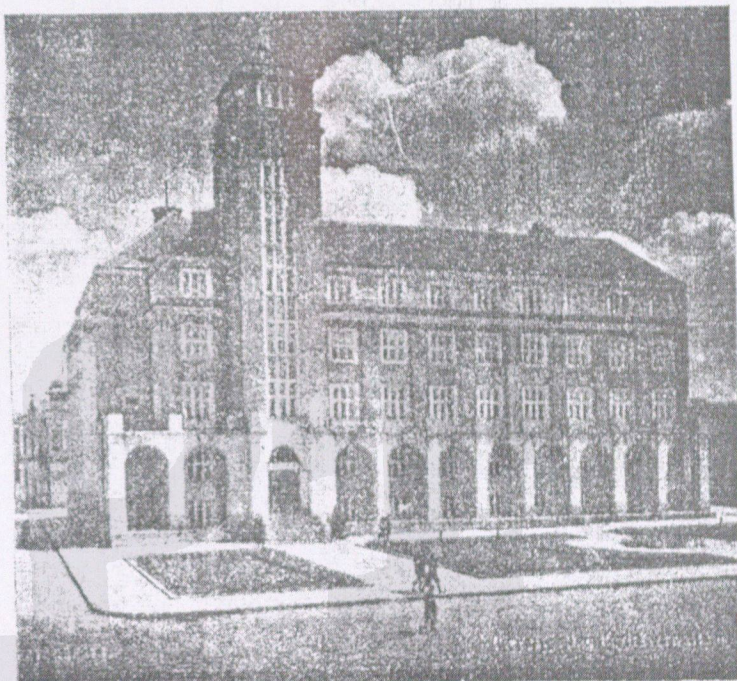
11:30 ПАРАДЪ

13 ч ОБѢДЪ — по спец. покани.

17 ч. КОНЦЕРТЪ — духовно свѣтски

21:30 БАЛЪ въ новия офицерски домъ — за поканенитъ.

ориг. екземпляр се съхранява
в музей от Крaснoмoр Тoдoрoв

Плѣвенска областна палата

